

CİLT 7

(Madde 487-554)

İKİNCİ KISIM

ÖZEL BORÇ İLİŞKİLERİ

SEKİZİNCİ BÖLÜM

DOKUZUNCU BÖLÜM

ONUNCU BÖLÜM

ONBİRİNCİ BÖLÜM

ONİKİNCİ BÖLÜM

**Doç. Dr.
Öz SEÇER***

TBK m. 512 - 514

D. Sona ermesi

I. Sebepleri

1. Tek taraflı sona erdirmeye

MADDE 512 – Vekâlet veren ve vekil, her zaman sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. Ancak, uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdiren taraf, diğerinin bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür.

eBK 396 – ((D) Vekaletin Hitamı / I – Sebepleri / 1 – İstifa, Azil)

Vekaletten azil ve ondan istifa her zaman caizdir. – Şu kadarki münasip olmayan bir zamanda vekaletten azil veya ondan istifa eden kimse diğerinin zararını zamin olur.

OR 404 – (D. Beendigung / I. Gründe / 1. Widerruf, Kündigung)

¹ Der Auftrag kann von jedem Teile jederzeit widerrufen oder gekündigt werden.

² Erfolgt dies jedoch zur Unzeit, so ist der zurücktretende Teil zum Ersatze des dem anderen verursachten Schadens verpflichtet.

---

* Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

CO 404 – (D. Fin du contrat I. Causes I. Révocation et répudiation)

¹ *Le mandat peut être révoqué ou répudié en tout temps.*

² *Celle des parties qui révoque ou répudie le contrat en temps inopportun doit toutefois indemniser l'autre du dommage qu'elle lui cause.*

Gerekeçe:

818 sayılı Borçlar Kanununun 396 ncı maddesini karşılamaktadır.

Tasarının tek fıkradan oluşan 512 nci maddesinde, vekâlet sözleşmesinin tek taraflı olarak sona erdirilmesi düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 396 ncı maddesinin kenar başlığında kullanılan “D. Vekâletin Hitamı / I. Sebepleri / I. İstifa, azil” şeklindeki ibareler, Tasarıda “A. Sona ermesi / I. Sebepleri / I. Tek taraflı sona erdirme” şekline dönüştürülmüştür.

Metninde yapılan düzeltme ve arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

İÇİNDEKİLER:

I. Genel Olarak Tek Taraflı Sona Erdirme	3789
II. Hukuki Niteliği	3791
III. Sona Erdirme Hakkının Kullanılması	3793
IV. Sona Erdirme Hakkının Emredici Nitelikte Olup Olmadığı	3796
V. Tek Taraflı Sona Erdirmenin Sonuçları	3801
A. Genel Olarak.....	3801
B. Uygun Olmayan Zamanda Sona Erdirme	3803
VI. Tek Taraflı Sona Erdirmenin İsimsiz Sözleşmelere Uygulanması	3810

ÖZEL KAYNAKÇA:

ABRAVANEL, Philippe, L'empereur de Chine et le grain de tabac, réflexion sur l'article 404 CO, JdT 1987 I, s. 466 vd.; AKGÜN, M. Zerrin, Vekâlet Akdi ve Bazı Akitlerden Farkı, Adalet Dergisi 1953 S. 12, s. 1396-1422 ; AKINCI, Şahin, Vekâlet Sözleşmesinin Sona Ermesi, Konya 2004; AKİPEK, Şebnem, Alt Vekâlet, Ankara 2003; ALTINOK ORMANCI, Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi, İstanbul 2011; ALTOP, Atilla, Yönetim Danışmanlığı Sözleşmesi, İstanbul 2003; ARAL Fahrettin/AYRANCI Hasan, Borçlar Hukuku

Özel Borç İlişkileri, 9.Baskı, Ankara 2012; **ARAL**, Fahrettin, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Ankara 2010; **AYDOĞDU** Murat/**KAHVECİ** Nalan, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İzmir 2013; **BAŞPINAR**, Veysel, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004 (Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu); **BECKER**, Hermann, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi/Borçlar Hukuku, II: bölüm –Özel borç ilişkileri (m. 184-551), Ankara 1993 (çev. A. Suat Dura); **BECKER**, Joelle, La vente aux encheres d'objets d'art en droit privé suisse: représentation, relations contractuelles et responsabilité, Geneve-Zurich- Bale 2011; **BİLGE**, Necip, Borçlar Hukuku (Özel borç münasebetleri), Ankara 1971; **BUCHER**, Eugen, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Zürich 1988; **BUFF** Felix/**von der CRONE** Hans Caspar, Zwingende Natur von Art. 404 OR, SZW 2014, s. 332-343; **BUHLER**, Roland, Der Auftrag, OR Handkommentar, Schweizerisches Obligationenrecht (Herausgeber Jolanta Kren Kostkiewicz, Peter Nobel, Ivo Schwander, Stephan Wolf), Bern 2009; **CANYÜREK**, Murat, Özellikle Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri, Argumentum C.1 S.10 Mayıs 1991, s. 141-145; devamı Argumentum C. 1 S. 12, s. 182-186; **CHAPPUIS**, Benoit, Des mandats de durée déterminée de lege feranda, in Etudes pour le Professeur Alain Hirsch, Geneve 2004; **COUCHEPIN**, Gaspard, La forfaitation du dommage, SJ 2009 II, s. 2-30; **DAEPPEN**, Oscar, Le code federal des obligations, ed. française par C. Reymond, Zürich 1937; **DALAMANLI Lütfü/ KAZANCI Faruk/ KAZANCI Muharrem**, İlmî ve Kazai İçtihatlarla Açıklamalı Borçlar Kanunu C. IV 372-544, İstanbul 1990; **DALAMANLI, Lütfü**, Borçlar Kanunu Şerhi C. 2 Madde 182-544, Ankara 1977; **DERENDINGER, Peter**, Die Nicht und die Nichtrichtige Erfüllung des Einfaches Auftrages, Freiburg 1988; **DESSEMONTET, François**, Les contrats de service, RDS 106 (1987) II, s. 993 vd; **DROZ**, Johann, La substitution dans le contrat de mandat, Geneve-Zurich-Bale 2008; **DURR**, Carl, Werkvertrag und Auftrag – Kommentar der Art. 363 bis 379 und 394 bis. 406 OR, Vira 1983 Werkvertrag und Auftrag); **DURR**, Charles, Du mandat commentaire jurisprudentiel des art. 394 ss. Du code des obligations, Renens 1972; **ENGEL**, Pierre, Contrats de droit suisse-Traité des contrats de la partie speciale du code des Obligations, de la vente au contrat de société simple, articles 183 a 551 CO, ainsi que quelques contrats innommés, Berne 1992; **ERDEM**, Mehmet, Vekâletten Azil ve İstifa (Vekâlet Sözleşmesinin Tek Tarafı Olarak Sona Erdirilmesi), Erdoğan Teziç'e Armağan, İstanbul 2007, s. 949-962; **EREN**, Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2014; **ERGÜNE**, Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul 2008; **FAVRE-BULLE**, Xavier, L'évolution du droit des contrats de prestations de service, RDS 1991, s. 351-380; **FEL-**

MANN, Walter, Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2.Abteilung Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4. Teilband, Der einfache Auftrag, art. 394-406 OR, Bern 1992; **FRICK**, Aurelia C. K., Die Beendigung des Einfaches Auftrages (Art. 404 und 405 OR), Basel 2005; **FRIEDRICH**, Hans Peter, Fragen aus dem Auftragsrecht, ZBJV Band 21 Dezember 1955, s. 449-483; **FUNK**, Fritz, Commentaire du code federal des obligations, trad. française par M.PORRET, Neuchatel 1930; **GAUCH**, Peter, Art. 404 OR- SeinInhalt, seine Rechtfertigung und die Fragen eines zwingenden Charekters, Recht 1992, Heft 1, s. 9-22. (Art. 404 OR); **GAUTSCHI**, Georg, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 2. Abteilung: Die einzelnen Vertragverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag, Bern 1971; **GEHRER** Carole/**GIGER** Gion, Art. 394-406 OR, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht VertragverhältnisseTeil 2: Arbeitvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft, 2.Auflage, Zürich-Basel-Genf 2012; **GMUR**, Philipp, Die Vergütung des Beauftragten Ein Beitrag zum Recht des einfachen Auftrages, Freiburg 1994; **GÖKTÜRK**, Hüseyin Avni, Borçlar, 2. Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri, Ankara 1951 (Akdin Muhtelif Nevileri); **GÖKYAYLA**, K.Emre, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Ankara 2007; **GUGGENHEIM**, Daniel, Lescontrats de la pratique bancaire suisse, 4eme edition, Geneve 2000; **GUHL** Théo/**KOLLER** Alfred/**SCHNYDER** Anton K./**DRUEY** Jean Nicolas, Das Schweizerische Obligationenrecht, Zürich 2000; **GUHL**, Théo, Le droit federal des obligations, Zurich 1947 (trad. del'allemand par Rene des GOUTTES); **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt. 2 İstisna Vekâlet Tellallık Vekâletsiz İş Görme Havale Vedia Kefalet Garanti, İstanbul 2010 (Borçlar Özel C. 2); **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Türk-İsviçre Borçlar Hukuku'nda Vekilin Özen Borcu, İstanbul 2001 (Vekilin Özen Borcu); **GÜMÜŞ**, Mustafa Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt II, İstanbul 2012 (Borçlar Özel C. 2 (2012)); **GÜNAY**, Cevdet İlhan, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 2012; **HOFSTETTER**, Josef, Le mandat et la gestion d'affaires, TDPS.,vol.VII, t. II/1, Fribourg 1994 (Mandat); **HOFSTETTER**, Josef, Schweizerisches Privatrecht VII/6 Obligationenrecht-Besondere Vertragsverhältnisse Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag, Basel 2000 (Auftrag); **HONSELL**, Heinrich, Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil, Neunte Auflage, Bern 2010; **HUGUENIN**, Claire, Obligationenrecht Allgemeiner und Besonderer Teil, Zurich 2012; **HUGUENIN**, Claire, Obligationenrecht Besonderer Teil, Zurich 2008; **JAUSSI**, Nelli, Die Auftragssubstitution nach Schweizerischem Obligationenrecht, Zurich 1926; **KARABAĞ-BULUT** Nil, Medeni Kanununun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik

Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, İstanbul 2014; **KARAHASAN**, Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları C. 5, İstanbul 2004; **KAYIHAN Şaban/ÜNLÜTEPE** Mustafa, Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 3, Y. 2014, s. 171-212; **KNOEPFLER F./GUINAND J.**, Mandat, FJS. 327, 328,328a, Geneve 1983-1984; **KRAUSKOPF**, Frédéric, Die Kündigung von Bauerverträgen und die Folgen, in Schweizerische Baurechtstatung, Freiburg 2007, s. 29-66; **LEUENBERGER**, Christoph, Dienstleistungsverträge, ZSR 106 1987 II, s. 1-92; **LIATOWITSCH** Manuel/**MONDINI** Andrea, Jederzeitige Kündbarkeit von Aufträgen schadet dem Dienstleistungssandort Schweiz Zeit für eine Praxisänderung zu Art. 404 OR, AJP 2009, s. 294-300; **LUCHINGER**, Niklaus, Schanenersatz im Vertragsrecht, Fribourg 1999; **MABILLARD**, Ramon, Rechtsnatur, anwendbare Gesetzbestimmungen und Zulässigkeit der unechten Konventionalstrafe, AJP 2005, s. 547-559; **MORIN**, Arianne, La jurisprudence du tribunal federal publiée depuis 1994 en matiere de mandat in l'evolution recente du droit des obligations, 2004; **MULLER**, Christoph, Contrats de droitsuise, Berne 2012; **OLGAÇ**, Senai, Kazai ve İlmî İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Akdin Nevileri C:III Akdin Muhtelif Nevileri Madde 372-545, Ankara 1969; **OSER Hugo/SCHONENBERGER** Wilhelm, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch V. Band: Das Obligationenrecht 2.Teil (Halbband): Art.184-418, Zurich 1936; **ÖZKAYA**, Erarslan, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 2005; **PEYER**, Jürg, Der Widerruf im Schweizerischen Auftragsrecht, Zürich 1974; **PIAGET**, Emmanuelle, Les regles du mandate face aux contrats innommés analyse conceptuelle et typologique du contrat de mandate, AJP/PJA 2005, s. 986-1001; **RAMONI**, Claude, Demeure du débiteur et contrats de droit suisse, Lausanne 2002; **ROBERT-TISSOT**, Fabrice, Les effets du concordat sur les obligations, Zürich 2010; **ROSSEL**, Virgile, Manuel du droit federal des obligations, Lausanne Geneve 1920; **SARI**, Suat, Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004; **SCHMID** Jörg/**STOCKLI** Hubert, Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil, Zürich 2010; **SCHNEIDER** Albert/**FICK** Heinrich, Commentaire du code des obligations, 4. édition, adaptation fr.par Max - E. PORRET, Neuchâtel: 1915-1916; **SEÇER**, Öz, Vekâlet Sözleşmesinin Vekâlete Özgü Sebeplerle Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, Cilt. 2, Yıl 2015, s. 877-944; **SELİÇİ**, Özer, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1977; **SEROZAN**, Rona, Sözleşmeden Dönme, 2.Bası, İstanbul 2007; **STOCKLI**, Hubert, 2. Abschluss un Beendigung von Planerverträgen/III-IV, Die Planerverträge Verträge

ge mit Architekten und Ingenieuren, 2013; **ŞAHİNİZ**, C. Salih, Türk Borçlar Hukuku'nda Gayrimenkul Tellallığı Sözleşmesi, İstanbul 2002 (Gayrimenkul Tellallığı Sözleşmesi); **ŞENOL**, A.Nilay, Bayilik Sözleşmesi Sona Ermesi ve Sonuçları, İstanbul 2011; **TANDOĞAN**, Haluk, Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri C. II, İstanbul 2010 (Borçlar Özel C. II); **TEKİN**, **Leyla**, Vekilin Müvekkilin Talimatlarına Uyuma Yükümlülüğü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010; **TERCIER** Pierre/**FAVRE** Pascal G., Les contrats spéciaux, 4e edition, Geneve-Zurich-Bale 2009; **TERCIER**, Pierre, L'extinction prématurée du contrat, in Das Architektenrecht Le droit de l'architecte, Fribourg 1995, s. 361-405; **UYGUR**, Turgut, Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku C. 8 BK m. 395-544, Ankara 2003; **VELİDEDEOĞLU** Hıfzı Veldet/**ÖZDEMİR** Refet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel), Ankara 1987; **VON BUREN**, Bruno, Der Auftrag, Zurich 1944; **VON BUREN**, Bruno, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Zürich 1972 (BT); **WEBER**, Rolf H., Der Auftrag, Kurzkomentar Obligationenrecht Art.1-529 (Heinrich Honsell Herausgeber), Basel 2008; **WEBER**, Rolf H., Der Einfache Auftrag, Basler Kommentar Obligationenrecht I Art. 1-529 OR (Herausgeber Honsell-Vogt-Wiegand), Basel 2011; **WEBER**, Rolf H., Praxis zum Auftragsrecht und zu den besonderen Auftragsarten, Bern 1990; **WERRO**, Franz, Commentaire art. 394-406h CO, Commentaire Rommand, Code de obligations, I, THEVENOZ Luc/WERRO Franz (éds), Bale 2012 (CR CO I-Werro); **WERRO**, Franz, La distinction entre le pouvoir et le droit de résilier: la clé de l'interprétation de l'art 404 CO, DC 1991, s. 55 vd (La distinction entre le pouvoir et le droit de résilier); **WERRO**, Franz, Le mandat et ses effets, Fribourg 1993 (Mandat); **WERRO** Franz/**DOUZALS** Jacques/**CARRON** Maxence, Les enjeux et la concrétisation de la réforme de l'art. 404 CO, AJP 2013, s. 213-222; **WOLFER**, Marc, Die Vertragliche Regelung der Vertragsauflösung "aus wichtigem Grund", AJP 2014, s. 621-626; **YALÇINDURAN**, Türker, Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2007; **YAVUZ** Cevdet/**ACAR** Faruk /**ÖZEN** Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2014; **ZEMBULİDİS**, Temistokli, Vekâlet, İstanbul Barosu Dergisi, Mayıs 1942, Yıl XVI, S. 5, s. 285-304; **ZEVKLİLER** Aydın/**ERTAŞ** Şeref/**HAVUTÇU** Ayşe/**AYDOĞDU** Murat/**CUMALIOĞLU** Emre, Borçlar Hukuku Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri Ana İlkeler, İzmir 2013; **ZEVKLİLER** Aydın/**GÖKYAYLA** K. Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 12. Bası, Ankara 2013.

I. Genel Olarak Tek Taraflı Sona Erdirme

Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan bu madde, vekâlet ilişkisinin tek taraflı beyanla sona ermesine ilişkin bir düzenlemedir. Vekâlet sözleşmesine ilişkin düzenlemeler arasında 512'inci maddedeki düzenlemeye yer verilmesi, genel sebepler dışında özel bir sona erme şeklinin düzenlendiği anlamına gelmektedir¹. Diğer iş görme sözleşmelerinde, taraflar arasındaki ilişkinin bu kadar kolay çözümlenmesine olanak tanıyan herhangi bir düzenleme (eser sözleşmesindeki iş sahibinin tek taraflı feshini düzenleyen TBK m. 484 hükmü istisna olmak üzere) bulunmamaktadır². Böyle bir düzenlemenin yapılmasının temelinde, vekâlet sözleşmesinin güven temeline dayalı bir sözleşme olması yatmaktadır³. Bu nedenle, Kanun taraflardan her birine dilediği zaman sözleşmeyi tek

- 1 **OSER** Hugo/**SCHÖNENBERGER** Wilhem, Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch V.Band: Das Obligationenrecht 2.Teil (Halbband): Art.184-418, Zurich 1936, Art. 404 N. 1; **BİLGE** Necip, Borçlar Hukuku (Özel borç münasebetleri), Ankara 1971, s. 300; **SEÇER** Öz; Vekâlet Sözleşmesinin Vekâlete Özgü Sebeplerle Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, Cilt. 2, Yıl 2015, s. 879.
- 2 **GÖKYAYLA K.** Emre, Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi, Ankara 2007, s. 40; **ABRAVANEL** Philippe, “L’empereur de chine et le grain de tabac reflexion sur l’article 404 CO”, Jdt 1987 I, s. 468; **KARABAĞ-BULUT** Nil, Medeni Kanunun 23. Maddesi Kapsamında Kişilik Hakkının Sözleşme Özgürlüğüne Etkisi, İstanbul 2014, s. 160; TBK m. 484 hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz: **SEÇER** Öz, Eser Sözleşmesinin İş Sahibi Tarafından Tam Tazminatla Feshi, Ankara 2016.
- 3 **PIAGET** Emmanuel, “Les regles du mandat face aux contrats innommés analyse conceptuelle et typologique du contrat de mandate, AJP/PJA 2005, s. 1000; **DESSE-MONTET** François, Lescontrats de service, s. 170-171; **DURR** Carl, Werkvertrag und Auftrag – Kommentar der Art. 363 bis 379 und 394 bis. 406 OR, Vira 1983, s. 182; **GÖKYAYLA** Emre, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, Ankara 2007, s. 52; **BUCHER** Eugen, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Zürich 1988, s. 227; **ZEVKLİLER** Aydın/**GÖKYAYLA K.** Emre, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 12. Bası, Ankara 2013; s. 624; **GÜMÜŞ M.** Alper, Borçlar Hukuku Özel Hükümler Cilt.2 İstisna Vekâlet Tellallık Vekâletsiz İş Görme Havale Vedia Kefalet Garanti, İstanbul 2010, s. 377; **ZEMBULİDİS** Temistokli, “Vekâlet”, İstanbul Barosu Dergisi, Mayıs 1942, Yıl XVI, S. 5s. 289; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 1; **FRIEDRICH** Hans Peter, “Fragen aus dem Auftragsrecht”, ZBJV Band 21 Dezember 1955, s. 475; **LEUENBERGER** Chris-

tarafı olarak sona erdirebilme yetkisini vermiştir. Vekâlet veren ve vekil, belirli bir sebebe dayanmadan ve belirli bir süreyle bağlı kalmadan her zaman sözleşmeyi sona erdirebilirler⁴. Sona erdirmeye yönelik irade beyanının açığa vurulması yeterlidir. Taraflara tanınan bu olanak, onların temerrüde düşmesini de engellemektedir⁵. Taraflardan biri sözleşmeye son vermeye karar verdiği anda, iş görme borcunu ifa etme veya ifayı kabul etme yükümlülüklerinden de kurtulmaktadırlar.

- 2 Buna karşılık, doktrinde bir başka görüş⁶ uyarınca, bütün vekâlet sözleşmelerinde taraflar arasında özel bir güven ilişkisinin bulunduğunu söylemenin mümkün olmadığı, günümüzde vekâlet sözleşmesinin birbirinden çok farklı

---

toph, Dienstleistungsvertrage, ZSR 106 1987 II, s. 23; **ZEVKLİLER** Aydın/Ertaş Şeref/**HAVUTÇU** Ayşe/**AYDOĞDU** Murat/**CUMALIOĞLU** Emre, Borçlar Hukuku Genel Hükümler ve Özel Borç İlişkileri Ana İlkeler, İzmir 2013, s. 630; aksi fikirde : **FELLMANN** Walter, Berner Kommentar, Schweizerisches Zivilgesetzbuch, Das Obligationenrecht, Band VI, 2.Abteilung Die einzelnen Vertragsverhältnisse, 4.Teilband, Der einfache Auftrag, art. 394-406 OR, Bern 1992, Art. 404 N. 8; **VON BUREN** Bruno, Der Auftrag, Zurich 1944, s. 74-75; **KAYIHAN Şaban/ÜNLÜTEPE** Mustafa, Vekâlet Sözleşmesinin Kendine Özgü Sona Erme Sebepleri, FSM İlimi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, S. 3, Y. 2014, s. 179; **SCHMID** Jörg/**STOCKLI** Hubert, Schweizerisches Obligationenrech Besonderer Teil, Zürich 2010, N. 1965.

- 4 **TERCIER** Pierre, L'extinction prématurée du contrat, in Das Architektenrecht Le droit de l'architecte, Fribourg 1995, s. 366; **LİATOWİTSCH** Manuel/**MONDINI** Andrea, Jederzeitige Kündbarkeit von Aufträgen schadet dem Dienstleistungssandort Schweiz Zeit für eine Praxisänderung zu Art. 404 OR, AJP 2009, s. 294; **KRAUS-KOPF** Frédéric, Die Kündigung von Bauverträgen und die Folgen, in Schweizerische Baurechtstatung, Freiburg 2007, s. 56; **RAMONI** Claude, Demeure du débiteur et contrats de droit suisse, Lausanne 2002, N. 556; **YAVUZ** Cevdet/**ACAR** Faruk/**ÖZEN** Burak, Türk Borçlar Hukuku Özel Hükümler, İstanbul 2014, s. 1220; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 5; **ZEMBULİDİS**, s. 289; **FELLMANN**, Art. 404 N. 19; **WEBER** Rolf H., Praxis zum Auftragsrecht und zu den besonderen Auftragsarten, Bern 1990, s. 127; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 181.
- 5 **WERRO** Franz/**DOUZALS** Jacques/**CARRON** Maxence, Les enjeux et la concrétisation de la réforme de l'art. 404 CO, AJP 2013, s. 217.
- 6 **SARI** Suat, Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi, İstanbul 2004, s. 70-71.

iş görmeleri kapsayan geniş bir uygulama alanı bulması karşısında, iş görmenin içeriğine dayanan genellemeler yapmanın pek mümkün gözükmediği ileri sürülmektedir. Gerçekten de, vekâlet sözleşmesinin güncel gelişmelere bağlı olarak uygulama alanının genişlemesi ve değişmesi, bu sözleşmenin tarafları arasındaki ilişkinin her durumda özel bir güvene dayalı olduğunun kabulünü zorlaştırmaktadır. Avukatlık veya hekimlik gibi tipik vekâlet sözleşmelerinde dahi, sözleşmeyi her zaman sona erdirmeye hakkının her zaman var olması gerektiği eleştiriye açıktır. Vekâlet sözleşmesinin haklı nedenle sona erdirilmesi de taraf menfaatleri açısından yeterli koruma sağlayabilecektir.

Vekâlet verenin vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirebilmesi, vekâlet sözleşmesinde ihtiyaç duyulan güven ilişkisi ile vekâlet verenin menfaatlerinin ilişkinin temelini oluşturmasına dayanmaktadır⁷. Böyle niteliklere sahip bir sözleşmede, vekâlet vereni sözleşme ilişkisi içerisinde kalmaya zorlamak, onun kişilik hakları ile bağdaşmamaktadır⁸. Yalnız yapılan bu açıklamaların güven ilişkisinin ön planda olduğu tipik vekâlet sözleşmeleri bakımından geçerli olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Hizmet veya ortaklık sözleşmesi gibi sözleşmelerde de vekâlet sözleşmesine benzer bir şekilde güven ilişkisi söz konusu olmakla beraber, bu ilişkilerde kanun koyucu haklı nedenle fesih yetkisi tanımakla yetinmiş, ilişkinin daima tek taraflı olarak sona erdirilebileceği kuralını öngörmemiştir⁹.

II. Hukuki Niteliği

Tek taraflı sona erdirmeye, sözleşmenin sona ermesinde karşılaşılan diğer kavramlar olan dönme ve fesih kavramlarından bazı farklılıklar göstermekte-

7 **ENGEL** Pierre, Contrats de droit suisse-Traité des contrats de la partie speciale du code des Obligations, de la vente au contrat de société simple, articles 183 a 551 CO, ainsi que quelques contrats innommés, Berne 1992, s. 508; **AKINCI**, s. 60; **FRICK** Aurelia C. K., Die Beendigung des Einfaches Auftrages (Art. 404 und 405 OR), Basel 2005, s. 49; **MORIN** Arianne, La jurisprudence du tribunal federal publiée depuis 1994 en matiere de mandat in l'évolution recente du droit des obligations, 2004, s. 139.

8 **ERDEM** Mehmet, Vekâletten Azil ve İstifa (Vekâlet Sözleşmesinin Tek Taraflı Olarak Sona Erdirilmesi) Erdoğan Teziç'e Armağan, İstanbul 2007, s. 950.

9 **KARABAĞ-BULUT**, s. 157.

dir. Doktrinde bir görüş¹⁰, tek taraflı sona erdirmenin fesih ve dönmeden farklı özellikler gösterdiğini ileri sürmektedir. Bu görüş, bir sözleşmenin feshedilebilmesi için kanunda veya sözleşmede düzenlenen fesih sebeplerinden birinin ortaya çıkması gerektiğini, ayrıca feshe yönelik iradenin ortaya konmasından sonra belirli bir sürenin beklenmesi veya olağanüstü fesih sebeplerinin mevcut olması gerektiğini, sona erdirmenin ise herhangi bir sebebin varlığına ve herhangi bir süre beklenmesine ihtiyaç göstermediğini belirtmektedir.

Sona erdirmenin fesih ve dönme niteliği taşıdığını ileri süren görüş¹¹ ise, sona ermenin zamansal etkisinden hareket etmektedir. Bu görüş, somut sözleşme ilişkisinde, taraflara tanınan tek taraflı sona erdirme hakkının sözleşmeden dönme mi, yoksa fesih hakkı mı olduğunun, bu sözleşmenin ani edimli mi yoksa sürekli borç ilişkisi niteliğinde mi olduğunun cevabına bağlı olduğu, vekâlet sözleşmesi ilişkisinin sürekli borç ilişkisi olabileceği gibi ani edimli borç ilişkisi niteliğinde de olabileceğini, somut olaydaki vekâlet sözleşmesinin çeşidine göre, sona erdirme hakkının sözleşmeden dönme veya fesih niteliği taşıyabileceğini belirtmektedir.

6 Görüşlerin değerlendirilmesinden, ilk görüşün tek taraflı sona erdirmenin hukuki niteliğinin açıklanması bakımından daha uygun düştüğü görülmektedir. Her ne kadar TBK m. 512’de tanınmış olan tek taraflı sona erdirme hakkı, fesih ve dönme haklarına benzemekle beraber, bazı yönlerden de farklı özellikler taşımaktadır. İlk olarak dönme ve fesih hakkının kullanımları bazı şartlara tabi tutulmuşken, tek taraflı sona erdirme hakkının kullanımı kural olarak bir şarta tabi değildir. İkincisi dönme ve fesih hallerinde kusura bağlı olarak karşı taraftan tazminat talebinde bulunabilmesi mümkün iken tek taraflı sona erdirme hakkının kullanılmasında sona erdirme beyanında bulunanın karşı tarafın uygun olmayan zamanda uğradığı zararları tazmin etmesinin söz konusu olmasıdır. Bu durumda vekâlet sözleşmesinde sona erdirmenin kendine özgü bir sona erme sebebi olduğunun kabul edilmesi uygun düşmektedir.

7 Sona erdirmenin tek taraflı bir hukuki işlem olması, vekâlet sözleşmesinin tarafların anlaşmasıyla sona erdirilmesini engellememektedir. Vekilin ve vekâlet verenin sözleşmeyi sona erdirmesi aynı hukuki niteliğe sahip hukuki

10 GÖKYAYLA, Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 47-48; SEÇER, s. 882.

11 SARI, s. 81.

işlemler olup taraflara bozucu yenilik doğuran bir hakkı kullanma imkânı tanımaktadırlar¹².

III. Sona Erdirme Hakkının Kullanılması

Vekâlet sözleşmesinin sona ermesi sonucunun doğması için, vekâlet verenin veya vekilin bu konudaki irade beyanı yeterli olmakta, diğer tarafın buna rıza göstermesine ihtiyaç bulunmamaktadır¹³. TBK m. 512 çerçevesinde vekâlet verenin ve vekilin sözleşmeyi sona erdirmesi tek taraflı bir hukuki işlemdir¹⁴.

- 12 **GAUCH** Peter, Art. 404 OR- Sein Inhalt, seine Rechtfertigung und die Frage seines zwingenden Charekters, Recht 1992, Heft 1 s. 10; **LUCHINGER** Niklaus, Schanenersatz im Vertagsrecht, Fribourg 1999, N. 678; **KRAUSKOPF**, s. 55; **HOFFTETTER** Joseph, Le mandat et la gestion d'affaires, TDPS., vol. VII, t. II/1, Fribourg 1994, s. 54; **TANDOĞAN** Haluk, Borçlar Hukuku-Özel Borç İlişkileri C. II, İstanbul 2010, s. 620; **EREN** Fikret, Borçlar Hukuku Özel Hükümler, Ankara 2014, s. 708; **FELLMANN**, Art. 404, N. 16; **WEBER**, s. 127; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 5; **AKINCI**, s. 56; **TERCIER**, s. 367; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C.2, s. 377; Y. 4.HD., 15.3.1980 T., E.1600, K. 6365 (**UYGUR** Turgut, Açıklamalı İçtihatlı Borçlar Kanunu Sorumluluk ve Tazminat Hukuku C.8 BK m.395-544, Ankara 2003, s. 8927); **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 5; **BAŞPINAR** Veysel, Vekil lin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, Ankara 2004, s. 257; **TEKİN** Leyla, Vekilin Müvekkilin Talimatlarına Uyma Yükümlülüğü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 2010, s. 40; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 4; **ÖZKAYA** Eraslan, Vekâlet Sözleşmesi ve Kötüye Kullanılması, Ankara 2005, s. 591; **AKİPEK** Şebnem, Alt Vekâlet, Ankara 2003, s. 241; **MULLER** Christoph, Contrats de droitsuise, Berne 2012, N. 2074; **ARAL** Fahrettin/**AYRANCI** Hasan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 9. Baskı, Ankara 2012, s. 413; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 181; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 4.
- 13 **YALÇINDURAN** Türker, Vekâlet Sözleşmesinde Ücret, Ankara 2007, s. 98.
- 14 **GEHRER** Carole/**GIGER** Gion, Art. 394-406 OR, Handkommentar zum Schweizer Privatrecht Vertragverhältnisse Teil 2: Arbeitvertrag, Werkvertrag, Auftrag, GoA, Bürgschaft, 2. Auflage, Zürich-Basel-Genf 2012, Art. 404 N. 3; **PEYER** Jürg, Der Widerruf im Schweizerischen Auftragsrecht, Zürich 1974; s. 126; **VELİDEDEOĞLU** Hıfzı Veldet/**ÖZDEMİR** Refet, Türk Borçlar Kanunu Şerhi (Genel-Özel), Ankara 1987, s. 616; **BECKER** Herman, İsviçre Medeni Kanunu Şerhi/ Borçlar Hukuku, II: bölüm-Özel Borç İlişkileri (m. 184-551), Ankara 1993(çev. A. Suat Dura), Art. 404 N. 2; **BUHLER** Roland, Der Auftrag, OR Handkommentar, Schweizerisches Ob-

- 9 Sona erdirmeye beyanının kullanımı kural olarak herhangi bir şekilde bağlı değildir¹⁵. Açık, yazılı bir beyanla karşı tarafa bildirilebileceği gibi, örtülü bir şekilde, hatta iradeyi belirten bir fiille de yapılabilir¹⁶. Ancak iradeyi belirten bir fiille yapıldığı takdirde vekâlet sözleşmesi, karşı tarafın bu fiilleri öğrenmesinden itibaren son bulur.
- 10 Vekâlet sözleşmesinin taraflarından her ikisinin de tacir olması ve vekâlet sözleşmesinin tarafların ticari işletme ile ilgili bulunması durumunda, sona erdirmeye bildirimimin noter marifetiyle, güvenli elektronik posta ile iadeli-taahhütlü mektupla veya telgrafla yapılmasının mümkün olup olmadığının ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. TTK m. 18/f. III'e göre, tacirler arasında sözleşmeyi feshe veya sözleşmeden dönmeye ilişkin beyanların bir önceki

---

ligationenrecht (Herausgeber Jolanta Kren Kostkiewicz, Peter Nobel, Ivo Schwander, Stephan Wolf), Bern 2009, Art. 404 N. 2; **SARI**, s. 85; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 5; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 377; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 4; **TEKİN**, s. 40; **ARAL/AYRANCI**, s. 413; **FELLMANN**, Art. 404 N. 20.

- 15 **SCHNEIDER Albert/FRICK Heinrich**, Commentaire du code des obligations, 4. édition, adaptationfr.parMax - E. PORRET, Neuchâtel: 1915-1916; Art. 404 N. 3; **FUNK Fritz**, Commentaire du code federal des obligations, trad.française par M. PORRET, Neuchâtel 1930, s. 250; **AYDOĞDU Murat/KAHVECİ Nalan**, Türk-Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, İzmir 2013, s. 691; **OLGAÇ Senai**, Kazai ve İlmî İçtihatlarla Türk Borçlar Kanunu Akdin Nevileri C:III Akdin Muhtelif Nevileri Madde 372-545, Ankara 1969, s. 164; **WEBER**, Praxis zum Auftragsrecht, s. 127; **FELLMANN**, Art. 404 N. 33; **BUHLER**, Art. 404 N. 2; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 377; **BECKER**, Art. 404 N. 2; **HOFSTETTER**, Mandat, s. 54; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 6; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 4; **BAŞPINAR**, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, s. 257; **MULLER**, N. 2074; **ÖZKAYA**, s. 593; **SARI**, s. 87; **KRAUSKOPF**, s. 55; **DURR**, Werkvertrag und Auftrag, s. 183; **GEHRER/GIGER**, Art. 404 N. 3; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 183; **YALÇINDURAN**, s. 98; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 4; **RAMONI**, N. 556; **SEÇER**, s. 883.
- 16 **AKINCI**, s. 62; **ŞAHİNİZ C. Salih**, Türk Borçlar Hukuku'nda Gayrimenkul Tellallığı Sözleşmesi, İstanbul 2002, s. 146; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 4; **ZEVKLİLER Aydın/GÖKYAYLA K. Emre**, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 12. Bası, Ankara 2013, s. 625; **SARI**, s. 86; **BECKER**, Art. 404 N. 2; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 6; **FELLMANN**, Art. 404 N. 35; **OLGAÇ**, s. 164; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 183; **GÖKYAYLA**, s. 49.

cümlede belirtilen yollardan birine başvurularak yapılması gerekmektedir. Vekâlet sözleşmesinde sona erdirmenin kendine özgü bir sona erme sebebi olması yüzünden TTK m. 18/f. III'ün uygulanmayacağı düşünülebilir. Buna karşılık hükmün amacı dikkate alındığında, tacirler arasında sözleşmeyi sona erdirmeyi içeren irade beyanlarının fıkırdaki belirtilen şekillerden birine uyularak yapılması gerekmektedir. Bu yüzden vekâlet sözleşmesinin taraflarının tacir olduğu durumlarda, sona erdirmeye ilişkin beyanın TTK m. 18/f.III'te öngörülmüş olan şekillerden birine uyularak yapılması gerekmektedir.

Tek taraflı sona erdirme işleminin, yenilik doğurucu bir işlem olması yüzünden kural olarak şarta bağlı biçimde yapılmaması gerekir¹⁷. Bir görüşe göre¹⁸, vekâlette şarta bağlı sona erdirmeye karşı, kararsızlık içinde kalmamak için diğer tarafın kendi sona erdirme hakkını kullanabilmesi olanağı bulunduğu sona erdirmenin şarta bağlanabileceği kabul edilmektedir.

Diğer bir görüşe göre¹⁹, yenilik doğuran haklar, kesinlik ve açıklık istemektedirler. Diğer tarafın sözleşmeyi sona erdirmek istemediği durumlarda şarta bağlı bir sona erdirmenin muhatabı kararsızlığa sevkedeceği, muhatabın da aynı hakkı kullanarak sözleşmeyi sona erdirebileceğini söylemenin vekâlet ilişkisini devam ettirmek isteyen tarafı hiç de arzu etmediği halde ilişkiye son vermek ya da kararsızlık içinde şartın gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini beklemek mecburiyetinde bırakacağından doğru bir yol olmadığını belirtmektedir.

TBK m. 512'nin her zaman sözleşmenin sona erdirilebileceğine ilişkin lafzı ve vekâlet sözleşmesinden doğan iş görme borcunun genellikle bir şahsi nitelik taşıdığı göz önüne alındığında tek taraflı sona erdirme hakkının kulla-

17 **FELLMANN**, Art. 404 N. 37; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 378; **BUHLER**, Art. 404 N. 2.

18 **DAEPPEN** Oscar, Le code federal des obligations, ed. française par C. Reymond, Zürich1937, s. 370; **TANDOĞAN**, Borçlar Özel C. II, s. 622; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 4; **GÖKYAYLA**, Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 50; **VELİ-DEDEOĞLU/ÖZDEMİR**, s. 616; **OSER/SCHÖNENBERGER**, Art. 404 N. 4; **FELLMANN**, Art. 404 N. 38; **WEBER**, s. 127; **FUNK**, s. 250; **ERDEM**, s. 951.

19 **PEYER**, s. 126; **AKINCI**, s. 61-62; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 378; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 6; **TERCIER**, s. 381; **BAŞPINAR**, s. 257; **FELLMANN**, Art. 404 N. 37; **WEBER**, s. 127.

nılmasının şarta bağlanması mümkün olmamalıdır. İstisnaen sona erdirmenin hakkının kullanılmasının şarta bağlanmış olmasına rağmen, bu şartın gerçekleşmesi sona erdirmeye beyanına muhatap olan tarafın iradesine bağlı ise vekâlet sözleşmesinin şarta bağlanabileceği kabul edilebilir²⁰.

- 14 Sona erdirmeye hakkının hüküm doğuracağı bir süreye tabi tutulması mümkündür. Bu sürenin dolması halinde vekâlet sözleşmesi de sona erecektir²¹.
- 15 Yenilik doğurucu hak olarak sona erdirmeye bildiriminden önce bir diğer sonucu da bir defa kullanılmakla tükenmesi ve artık geri alınamamasıdır. Ancak, TBK m. 9 hükmünün kıyasen uygulanması sonucunda sona erdirmeye bildiriminden önce geri alınabilir. Sona erdirmeye bildiriminden önce alındığı beyanı, sona erdirmeye bildiriminden önce veya aynı zamanda karşı tarafa ulaşılmış veya daha sonra ulaşılmış olmakla birlikte, karşı taraf, sona erdirmeye bildiriminden önce alınması bildirimini daha önce öğrenmiş ise, sona erdirmeye bildiriminden önce alınması mümkün olmaktadır.

IV. Sona Erdirmeye Hakkının Emredici Nitelikte Olup Olmadığı

- 16 Doktrinde hâkim olan görüşe göre²², sözleşme ile sona erdirmeye hakkı-

20 MULLER, N. 2074; KRAUSKOPE, s. 36; FELLMANN, Art. 404 N. 38; GÖKYAYLA, Avukatlık Sözleşmesinin Sona Ermesi, s. 50.

21 SEÇER, s. 885; GEHRER/GIGER, Art. 404 N. 5; OSER/SCHONENBERGER, Art. 404 N. 4.

22 FAVRE-BULLE Xavier, L'évolution du droit des contrats de prestations de service, RDS 1991, s. 378; ABRAVANEL, s. 468; GUGGENHEIM Daniel, Les contrats de la pratique bancaire suisse, 4eme edition, Geneve 2000, s. 517; GÜMÜŞ M. Alper, Türk-İsviçre Borçlar Hukuku'nda Vekilin Özen Borcu, İstanbul 2001, s. 36-38; WOLFER Marc, Die Vertragliche Regelung der Vertragsauflösung "aus wichtigem Grund", AJP 2014, s. 624; s. 3; DROZ Johann, La substitution dans le contrat de mandat, Geneve-Zurich-Bale 2008, N. 220; GÖKTÜRK Hüseyin Avni, Borçlar Hukuku 2. Kısım, Akdin Muhtelif Nevileri, Ankara 1951, s. 520; CANYÜREK Murat, Özellikle Maddi Fiillere İlişkin Vekâlet Yönünden Vekâlet Sözleşmelerinin Bazı Özellikleri, Argumentum C.1 S.10 Mayıs 1991s. 185; GUHL Theo/KOLLER Alfred/SCHNYDER Anton K./DRUEY Jean Nicolas, Das Schweizerische Obligationenrecht, Zürich 2000, s. 556; ALTOP Atilla, Yönetim Danışmanlığı Sözleş-

nın kaldırıp daraltılması mümkün olmayacağı gibi, bu haktan da vazgeçilmesi mümkün değildir, konuya ilişkin hüküm emredicidir. Yargıtay²³ ve İsviçre Federal Mahkemesi²⁴ uzun zamandan beri vekâlet sözleşmesinde her iki tarafın da sahip olduğu her zaman tek taraflı olarak sözleşmeyi sona erdirmeye hakkının yapılacak bir anlaşma ile sınırlanmasının veya kaldırılmasının mümkün olmadığı görüşünü benimsemiştir. Bu görüşü savunan yazarlar²⁵ ayrıca, hükmün uygulanmasını güçleştirecek ağırlaştırarak başka anlaşmaların yapılmasını imkânının da olmadığını diğer bir ifade ile bu tip anlaşmaların da geçersiz olduğunu ileri sürmektedir. Özellikle sona erdirmeye hakkının kullanılması durumunda ceza koşulu ödeneceğine²⁶, belirli şartların gerçekleşmesi halin-

mesi, İstanbul 2003, s. 181; **LUCHINGER**, N. 684; **LEUENBERGER**, s. 42-43; **AKINCI**, s. 66; **TERCIER**, s. 375; **BECKER**, Art. 404 N. 5 N. 8; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. II, s. 380; **WEBER**, s. 128; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 10; **FUNK**, s. 250; **YALÇINDURAN**, s. 51; **GÖKYAYLA**, s. 65; **BUHLER**, Art. 404 N. 3; **VELİDEDEOĞLU/ÖZDEMİR**, s. 616; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 2; **OLGAÇ**, s. 164; **AKİPEK**, s. 75; **SCHNEIDER/FICK**, Art. 404 N. 23; **TEKİN**, s. 44; **PEYER**, s. 160-161; **DURR**, Werkvertrag und Auftrag, s. 184; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 1220; **BİLGE**, s. 301; **AYDOĞDU/KAHVECİ**, s. 691; **ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/AYDOĞDU/CUMALIOĞLU**, s. 630; **DAEPPEN**, s. 370.

- 23 Y. 13. HD., 7. 11.1997 T. E.7395 K.8923 (GÜNAY Cevdet İlhan, Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Ankara 2012, s. 1521); Y. 3. HD., 29.12.1997 T., E. 11339 K. 12497(GÜNAY, s. 1520).
- 24 BGE 59 II 261; BGE 98 II 305, JdT 1973 I 536; BGE 103 II 129, JdT 1978 I 150; BGE 104 II 108, JdT 1978 I 77; ATF 109 II 462, JdT 1984 I 210; BGE 115 II 466; ATF 115 II 464, JdT 1990 I 362.
- 25 **GAUTSCHI** Georg, Berner Kommentar, Kommentar zum schweizerischen Privatrecht, Band VI: Obligationenrecht, 2.Abteilung: Die einzelnen Vertragverhältnisse, 4. Teilband: Der einfache Auftrag, Bern 1971, Art. 404 N. 10e; **TERCIER** Pierre/**FAVRE** Pascal G., Les contrats spéciaux, 4e edition, Geneve-Zurich-Bale 2009, N. 5293; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 404 N. 3; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 13; **SCHNEIDER/FICK**, Art. 404 N. 25; **AKINCI**, s. 66; **BUHLER**, Art. 404 N. 3; **BİLGE**, s. 301.
- 26 **BUHLER**, Art. 404 N. 3; **KNOEPFLER F./GUINAND J.**, Mandat, FJS. 327, Geneve 1983-1984, s. 3; **SCHMID/STOCKLI**, N. 1967.

İsviçre Federal Mahkemesinin bu yönde vermiş olduğu kararlar için bkz: BGE 110 II 380; BGE 109 II 462; BGE 104 II 108.

de sona erdirme hakkının kullanılabilmesine, peşin alınan ücret de dâhil o ana kadar doğmuş olan haklardan feragat edileceğine, sona erdirme hakkının belirli bir fesih bildirimini sonrası hüküm ve sonuç doğuracağı yönündeki anlaşmalar, sözleşmenin sona erdirilmesi durumunda vekilin hiçbir ücrete hak kazanamayacağına ilişkin anlaşmalar geçersizdir²⁷. Buna karşılık, sona erdirme hakkının uygun olmayan zamanda kullanılması halinde TBK m. 512/c. son'a göre ödenmesi gereken tazminat tutarının götürü olarak belirlenmesine yönelik anlaşmalar geçerlidir²⁸.

- 17 Bu görüş uyarınca, TBK m. 512 hükmünün emredici nitelikte kabul edilmesinin en önemli sebebi, vekâlet sözleşmesinin karşılıklı güvenin esas olduğu bir sözleşme olmasıdır²⁹. Söz konusu güvenin temelde karşılıklı olduğu vurgulanmakla birlikte bu güveni özellikle vekâlet verenin vekilin kişiliğine karşı duyduğu kabul edilmektedir. Vekâlet sözleşmesindeki güven ilişkisi, sona erdirme hakkının varlık sebebi olduğu gibi bu hakkın sınırlanmasını da engellemektedir³⁰. Ayrıca, TBK m. 512'nin koruma amacının Medeni Kanunu'nun 23. maddesine kıyasen kişisel özgürlüğün korunması olduğu ileri sürülmektedir³¹.

27 ENGEL, s. 508; FRIEDRICH, s. 476; AKINCI, s. 67; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 380; BSK OR I-WEBER, Art. 404 N. 13; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 188; FELLMANN, Art. 404 N. 105; TERCIER, s. 379; İsviçre Federal Mahkemesi'ne göre bu tür anlaşmaların yapılması hükümsüzdür. BGE 104 II 111 BGE 110 II 380 BGE 109 II 462.

28 MABILLARD Ramon, Rechtsnatur, anwendbare Gesetzbestimmungen und Zulassung der unechten Konventionalstrafe, AJP 2005, s. 557; BUHLER, Art. 404 N. 7; COUCHEPIN Gaspar, La forfaitation du dommage, SJ 2009 II, s. 22-23; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 380; KUKO OR-WEBER, Art. 404 N. 10; FELLMANN, Art. 404 N. 77; WEBER, Praxis zum Auftragsrecht, s. 131; SCHMID/STOCKLI, N. 1967.

29 LIATOWITSCH/ MONDINI, s. 295; YALÇINDURAN, s. 50; BUFF Felix/VON DER CRONE HansCaspar, Zwingende Natur von Art. 404 OR, SZW 2014, s. 335.

30 WERRO Franz, La distinction entre le pouvoir et le droit de resilier: le clé de l'interpretation de l'art.404 CO, BR 1991, s. 55; SARI, s. 96; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 625.

31 GÖKYAYLA, s. 60; FRIEDRICH, s. 478.

18 Vekâlet sözleşmesinde taraflar arasında özel bir güven ilişkisinin bulunmasının yanında vekâlet verenin iş sahibi konumunda olması da TBK m.512 hükmünün emredici niteliğine dayanak olarak gösterilmektedir³². Vekâlet sözleşmesi kapsamında gerçekleştirilen iş görme kural olarak vekâlet verenin iradesine ve menfaatine bağlıdır. İş görmenin yerine getirilmesinde, menfaatlerinin ne yönde olduğu konusunda son olarak karar verme yetkisine vekâlet veren sahiptir. Vekilin vekâlet verenin arzu ettiğiinden veya taahhüt ettiğiinden daha fazla iş görme yükümlülüğünün çizdiği çerçeveyi aşan bir şekilde, vekâlet veren yararına faaliyette bulunması kural olarak caiz değildir. Sona erdirmenin sınırlanması, vekâlet vereni ve onun menfaatlerini bir tarafa bırakarak, onun rızası hilafına iş görmenin devam etmesi gibi vekâlet sözleşmesinin niteliğine uymayan bir sonuç ortaya çıkarabilecektir.

19 Doktrinde yer alan diğer bir görüşe göre³³, TBK m. 512 tarafların serbestçe düzenleme yapabilecekleri bir hükümdür. Bu görüş, bir yandan TBK m. 512/İBK m. 404'ün tarihsel yorumundan çıkan gerekçelere diğer yandan sözleşme özgürlüğü ve ahde vefa ilkesine göre kurulmuş borçlar hukuku sistematikliğine dayanmaktadır. Bu görüşü savunan yazarlarca, tarafların sözleşmeyi sona erdirmenin haklarını her zaman TBK m. 26/27 ve TMK m. 23 hükümleri saklı kalmak kaydıyla serbestçe sınırlandırmaları mümkündür³⁴. Vekil veya vekâlet verenin sona erdirmenin kullanılmasını cezai şartta tabi tutma veya nedensiz kullanmama yönünde sözleşme ile yükümlülük altına girme-

32 CANYÜREK, s. 185.

33 CHAPPUIS Benoit, Des mandats de durée déterminée de lege feranda, in Etudes pour le Professeur Alain Hirsch, Geneve 2004, s. 365; JAUSSE Nelli, Die Auftragsubstitution nach Schweizerischem Obligationenrecht, Zurich 1926, s. 17-18; HONSELL Heinrich, Schweizerisches Obligationenrecht Besonderer Teil, Neunte Auflage, Bern 2010, s. 338; WERRO Franz, Le mandat et ses effets, Fribourg 1993, N. 346; FELLMANN, Art. 404 N. 132; TERCIER, L'extinction prématurée du contrat, s. 374-375; FRICK, s. 64-65; TERCIER/FAVRE, N. 5297-5299; GAUCH, Art. 404 OR, s. 16; FRIEDRICH, s. 477-482; KRAUSKOPF, s. 58; de lege feranda bu hususta vekil ile vekâlet veren arasında ayırım yapılarak düzenleme yapılması yolundaki görüş için bkz: DESSEMONTET, s. 179.

34 GAUCH, Art. 404 OR, s. 18; FELLMANN, Art. 404 N. 133; BUFF/VON DER CRONE, s. 336.

lerine engel bir durum bulunmamaktadır³⁵. Sona erdirme hakkı dokunulmaz niteliğini korumakta ve vekâlet sözleşmesi sona erdirme halinde hemen son bulmaktadır. Sözleşme özgürlüğünün esası korunarak, yalnızca vekilin TBK m. 512/f. II'deki sorumluluğu genişletilmektedir. Haklı sebeplerle her zaman sözleşmeyi sona erdirme hakkı saklıdır³⁶.

20 Sona erme hakkının emredici nitelikte olmadığını savunan bir kısım yazarlar ise³⁷, vekâlet sözleşmesinin tipik ve atipik olarak ikiye ayrılması gerektiğini ileri sürmektedirler. Tipik olarak nitelendirilen vekâlet sözleşmeleri, ivazlı veya kişisel güven esasına dayanan vekâlet sözleşmeleridir. Atipik olan vekâlet sözleşmelerinde ise, bu tür nitelikler bulunmamaktadır. Atipik vekâlet sözleşmelerinde taraflara sözleşme serbestisi tanınması ve sona erdirme hakkının böylece sınırlandırılması gerekmektedir.

21 Sona erdirme hakkının emredici nitelikte olup olmadığını vekâlet sözleşmesinin niteliği göz önüne alarak belirlenmesi gerekmektedir. Şahsi bir güven ilişkisinin ağır bastığı avukatlık veya hekimlik sözleşmesi gibi klasik vekâlet sözleşmelerinde taraflara tanınan sona erdirme hakkının emredici nitelikte olduğu kabul edilmelidir. Malvarlığını ilgilendiren ve güven ilişkisinin önemli bir role sahip olmadığı vekâlet sözleşmelerinde ise sona erdirme hakkının emredici nitelikte olduğunu ileri sürmek somut hayat gerçeklerine pek uygun düşmemektedir. Örneğin taşınmazın idaresini konu edinen vekâlet sözleşmelerinde, sona erdirme hakkının kullanılması durumunda vekâlet sözleşmesinin sona erecek olması, özellikle çok fazla yapının bir arada olduğu

35 **WERRO**, Mandat, N. 332; **GAUCH**, Art. 404 OR, s. 20; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 21; **DESSEMONTET**, s. 195-196.

36 **FRIEDRICH**, s. 478.

37 **DERENDINGER** Peter, Die Nicht und die Nichtrichtige Erfüllung des Einfaches Auftrages, Freiburg 1988, N. 65; **BUFF/VON DER CRONE**, s. 337; **HUGUENIN** Claire, Obligationenrecht Allgemeiner und Besonderer Teil, Zurich 2012, N. 3310; **VON BUREN** Bruno, Schweizerisches Obligationenrecht, Besonderer Teil, Zürich 1972, s. 140-141, **MULLER**, N. 2083; **WEBER**, Praxis zum Auftragsrecht, s. 128; **EREN**, s. 709; **KARABAĞ-BULUT**, s. 155; mimari plan sözleşmelere ilişkin açıklamalar için bkz: **STOCKLI** Hubert, 2. Abschluss un Beendigung von Planervertragen/III-IV; Die Planerverträge Verträge mit Architekten und Ingenieuren, 2013, N. 2.98 vd; **BUCHER**, s. 228.

taşınmazı idareyle görevli vekillerin çok sık değişmesi yüzünden verimli bir yönetim yapılamaması sorununu beraberinde getirecektir. Yine bankanın vekil olduğu vekâlet sözleşmeleri bakımından istikrarlı bir vekâlet veren-vekil ilişkisinin sürdürülmesi, vekâlet sözleşmelerinin sınırlandırılması gerekliliğini de beraberinde getirmektedir. Taraflar, arasındaki ilişkinin niteliği, çoğu zaman sona erdirmenin hakkının sınırlandırılmasını gerekli kılmaktadır. Aksi takdirde her zaman sona erdirmenin varlığı karşısında, fesih beyanına muhatap olan tarafın ifaya olan menfaatini elde etmesi oldukça zorlaşacak ve bu da ekonomik hayatın gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir. Özellikle fesih beyanına muhatap olan taraf açısından, vekâlet sözleşmesi çerçevesinde birtakım yatırımlar yapılmış olması durumunda, sözleşmenin sona ermesi ile bu yatırımların karşılığının alınamaması, vekâlet sözleşmesi tarafları arasındaki menfaat dengesini önemli ölçüde bozacaktır.

V. Tek Taraflı Sona Erdirmenin Sonuçları

A. Genel Olarak

Sona erdirmenin vekâlet veren ve vekil açısından arzettiği önem arasında 22 farklılıklar olmakla birlikte, sona erdirmenin sözleşmenin ileriye etkili ve tek taraflı olarak sona erdirilmesini ifade etmektedir³⁸. Vekâlet sözleşmesinde tarafların sona erdirmenin hakkını kullanmasının sözleşmeyi ileriye etkili olarak sona erdirmenin imkânı veren fesih niteliğinde olduğu kabul edilmektedir³⁹. Vekâlet sözleşmesi bakımından genel olarak kabul edilen bu sonucun, vekâlet sözleşmesi çerçevesinde sona erdirmenin hakkının fesih ve dönme hakkından farklı kendine özgü bir sona erme sebebi olduğu dikkate alınarak kabul edilmesi bizce de uygun gözükmemektedir.

38 ERDEM, s. 950; GAUCH, Art. 404 OR, s. 10; FELLMANN, Art. 404 N. 29; BECKER, Art. 404 N. 3; GAUTSCHI, Art. 404 N. 14b; TERCIER, s. 385; HONSELL, s. 339; BSK OR I-WEBER, Art. 404 N. 6; LUCHINGER, N. 680; OLGAC, s. 164; MULLER, N. 2084; ÖZKAYA, s. 591; KRAUSKOPF, s. 56; TEKİN, s. 40; AKINCI, s. 109; PEYER, s. 108; GÖKYAYLA, s. 55; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 5; HUGUENIN, Allgemeiner und Besonderer Teil, N. 3302; YALÇINDURAN, s. 99; STOCKLI, N. 2.113; OSER/SCHONENBERGER, Art. 404 N. 5; RAMONI, N. 556; BUCHER, s. 227.

39 GEHRER/GIGER, Art. 404 N. 2.

- 23 Sona erdirmeye ilişkin irade beyanı hazırlar arasında yapılmışsa bu irade beyanı muhataba derhal varacak ve onun tarafından öğrenilmiş olacaktır⁴⁰. Bu andan itibaren sona erdirmeye hükümlerini doğuracak ve vekâlet sözleşmesi sona ermiş olacaktır. Sona erdirmeye ilişkin irade beyanının, kullanıldıkları sırada hazır bulunmayan bir kimseye karşı yöneltilmesi halinde, bunun hangi andan itibaren hüküm doğuracağı sorusunun cevabı TBK m. 514 hükmünde verilmiş bulunmaktadır. Bu hükümden hareketle, sona erdirmeye ilişkin irade beyanının hazır olmayan bir kimseye yapılması halinde, bunun sonuçlarının öğrenme ile doğacağı kabul edilmektedir⁴¹. Doktrinde aksi bir görüş⁴² uyarınca, sona erdirmeye beyanının karşı tarafa varma ile hüküm doğuracağı savunulmaktadır.
- 24 Yenilik doğurucu hak olarak sona erdirmeye bildirimini bir diğer sonucu da bir defa kullanılmakla tükenmesi ve artık geri alınamamasıdır⁴³. Ancak, TBK m.9 hükmünün kıyasen uygulanması sonucunda sona erdirmeye bildirimini de geri alınabilir. Tarafların sona erdirmeye hakkının kullanılmasının etkilerini ortadan kaldırma hususunda anlaşmaları mümkündür⁴⁴.
- 25 Vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesiyle birlikte, vekâlet verenin yapılmış işe ilişkin alacağı muaccel hale gelirken geri kalan işin ifasına ilişkin talebi ortadan kalkar⁴⁵. Sözleşmenin sona erdirilmesi, vekilin yükümlülüğünü yerine getirmek amacıyla ifasını yaptığı edimleri etkilememektedir⁴⁶. Sona erdirmeye halinde vekil kural olarak ücretinin tamamını talep edemez. Ancak, yapmış olduğu işle orantılı olarak bir ücret talebinde bulunabilir⁴⁷.

40 Y.11 HD, 911.1984 T., 5003 E., 5397 K. (KARAHASAN Mustafa Reşit, Türk Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Notlandırılmış Yasa Maddeleri ve Yargıtay Kararları C. 5, İstanbul 2004, s. 993).

41 GÖKTÜRK, Akdin Muhtelif Nevileri, s. 520.

42 SCHNEIDER/FICK, Art. 404 N. 11; VELİDEDEOĞLU/ÖZDEMİR, s. 616; FELLMANN, Art. 404 N. 24; AKINCI, s. 108.

43 SARI, s. 90; FELLMANN, Art. 404 N. 31.

44 SARI, s. 90; FELLMANN, Art. 404 N. 32.

45 PEYER, s. 127; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 5.

46 TERCIER, s. 368; STOCKLI, N. 2.113; OSER/SCHONENBERGER, Art. 404 N. 5; PEYER, s. 127; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 5; RAMONI, N. 556.

47 AKINCI, s. 110; CR CO I-Werro, Art. 404 N. 5; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 184.

Sona erdirme bildirimini ile sözleşme sona ermekle birlikte, vekilin o zamana kadar yapılan işin hesabını verme borcu ile vekâlet verenin görülen iş için yapılan giderleri ödeme borcu devam eder⁴⁸. Yapılan giderlerin, sözleşmenin sona ermesiyle gereksiz kalmaları söz konusu olsa da, vekâlet veren tarafından ödenmesi gereklidir⁴⁹. Diğer taraftan vekâlet verenin vekâlet ilişkisinden dolayı uğranılan zararı tazmin etmesi ve vekili de yüklediği borçlardan kurtarması lazımdır. Ayrıca, sözleşmenin sona ermesiyle tarafların elinde bulunan ve diğer tarafa ait olan malvarlığı değerlerinin de iadesi gerekmektedir⁵⁰.

B. Uygun Olmayan Zamanda Sona Erdirme

TBK m. 512, taraflara vekâlet sözleşmesini her zaman sona erdirme hakkını tanıırken, bu sona erdirmenin herhangi bir tazminat borcu doğurmayacağını da dolaylı olarak belirtmektedir. Kural bu olmakla birlikte, aynı maddenin ikinci cümlesi, sona erdirmenin uygun olmayan zamanda yapılması halinde sona erdiren tarafın karşı tarafın bu sona ermeden kaynaklanan zararını tazminle yükümlü olduğunu belirtmektedir.

Tazminat talebinin ilk şartı, vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesidir⁵¹. Vekil, vekâlet verenin yararını korumakla yükümlü olduğundan onun işini kendisinin görmesine veya başka bir vekil tayin etmesine imkân kalmayan bir zamanda sözleşmeyi sona erdirirse, sona erme uygun olmayan bir zamanda yapılmış sayılmaktadır⁵².

48 ERDEM, s. 952; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 631; GAUCH, Art. 404 OR, s. 10; BSK OR I-WEBER, Art. 404 N. 4; FELLMANN, Art. 404 N. 30; LUCHINGER, N. 681; SCHNEIDER/FICK, Art. 404 N. 19; GEHRER/GIGER, Art. 404 N. 4; PEYER, s. 127; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 5; STOCKLI, N. 2.113; RAMONİ, N. 556.

49 GÖKYAYLA, s. 55; AKINCI, s. 112; OSER/SCHONENBERGER, Art. 404 N. 5.

50 GÖKYAYLA, s. 55; PEYER, s. 127.

51 HUGUENIN, Allgemeiner und Besonderer Teil, N. 3304; OSER/SCHONENBERGER, Art. 404 N. 8; LUCHINGER, N. 691.

52 BECKER Joelle, La vente aux encheres d'objets d'art en droit privé suisse: représentation, relations contractuelles et responsabilité, Geneve-Zurich- Bale 2011, N. 339; BAŞPINAR, Vekilin Özen Borcundan Doğan Sorumluluğu, s. 260; GÖK-

- 29 Genel ilkelerden farklı olarak sona erdirmenin uygun olmayan zamanda kullanılmış olması, bu yenilik doğuran hakkın etkisiz kalmasına ve böylece vekâlet sözleşmesinin ayakta tutulmasına yol açmaz; vekâlet sözleşmesi her durumda sona erer⁵³; fakat uygun olmayan zamanda sona erdirme hakkını kullanan vekil için tazminat yükümlülüğü ortaya çıkar⁵⁴. Vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilip erdirilmediği, sona erdirme hakkının kullanılmasına muhatap olan vekâlet verenin içinde bulunduğu durum dikkate alınarak dürüstlük kuralı çerçevesinde belirlenir⁵⁵. Sona erdirme hakkının kullanılması, vekâlet sözleşmesinin konusu iş görmenin yerine getirilmesi bakımından karşı taraf için elverişsiz sonuçlar doğurmuşsa, sona ermenin uygun olmayan zamanda gerçekleştiği kabul edilmektedir⁵⁶. Ancak vekâlet sözleşmesinin derhal sona erdirilmesinde haklı sebepler varsa, sona erdirme uygun olmayan zamanda yapılmış olsa bile sona erdiren tarafın tazmin yükümlülüğü olmamalıdır⁵⁷. Fesih beyanında bulunana dürüstlük kuralına göre

---

YAYLA, s. 69; **LUCHINGER**, N. 692; **WEBER**, Praxis zum Auftragsrecht, s. 131; **OLGAÇ**, s. 165; **TERCIER/FAVRE**, N. 5307; **HONSELL**, s. 340; **VELİDEDE-OĞLU/ÖZDEMİR**, s. 616; **KRAUSKOPF**, s. 57; **CANYÜREK**, s. 185; **FELLMANN**, Art. 404 N. 59; Uygun olmayan zamanın belirlenmesi hususunda somut olay koşullarının ve vekâlet verenin menfaatlerinin dikkate alınması gerektiğini ileri süren görüş için bkz: **FELLMANN**, Art. 404 N. 60; **PEYER**, s. 128.

- 53 **TERCIER**, L'extinction prématurée du contrat, s. 370; **GAUCH**, Art. 404 OR, s. 11; **MULLER**, N. 2076; **FELLMANN**, Art. 404 N. 47, N. 66; **FRICK**, s. 140; **YALÇINDURAN**, s. 99; **SCHMID/STOCKLI**, N. 1968; **LUCHINGER**, N. 685.
- 54 **GAUCH**, Art. 404 OR, s. 11.
- 55 **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 186.
- 56 **ERGÜNE** Mehmet Serkan, Olumsuz Zarar, İstanbul 2008, s. 271; **BECKER**, Art. 404 N. 6; **MULLER**, N. 2085; **HUGUENIN**, Allgemeiner und Besonderer Teil, N. 3304.
- 57 **GMUR** Philippe, Die Vergütung des Beauftragten Ein Beitrag zum Recht des einfachen Auftrages, Freiburg 1994, N. 527; **ALTINOK-ORMANCI** Pınar, Sürekli Borç İlişkilerinin Haklı Sebep Feshi, İstanbul 2011, s. 55; **KUKO OR-Weber**, Art. 404 N. 9; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 12; **FELLMANN**, Art. 404 N. 10; **PEYER**, s. 128; **BECKER**, La vente, N. 340; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 384; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 16; **LEUENBERGER**, s. 32; **ARAL/AYRANCI**, s. 415; **FUNK**, s. 250; **BUHLER**, Art. 404 N. 5; **DERENDINGER**, N. 75; **YALÇINDURAN**, s. 99; **LUCHINGER**, N. 692; **FRICK**, s. 140.

vekâlet sözleşmesinin sürdürmesinin beklenmediği her hal, haklı sebep olarak kabul edilir⁵⁸. Vekâlet sözleşmesinin derhal sona erdirilmesinde haklı sebebin varlığı sınırlı bir öneme sahiptir. Bu sınırlı önem, haklı sebebin varlığının fesih imkânını değil yalnızca tazminat yükümlülüğünün varlığını belirleyecek olmasından kaynaklanmaktadır⁵⁹.

Tazmin talebinin ikinci şartı, vekâlet verenin, vekilin uygun olmayan zamanda sözleşmeyi sona erdirmesi sonucu, vekâlet sözleşmesinin devamına olan güveninin sarsılması yüzünden zarara uğramış olmasıdır. Vekâlet veren verdiği avansların kullanılmamış kısmının iadesini ve vekilin üçüncü kişilerden onun hesabına aldıklarını vermesini de TBK m. 508/f. I'e göre talep edebilecektir. Vekil, giderlerinin ödenmesi talebinde bulunursa, vekâlet veren kendi tazminat alacağıyla bunun mahsup edilmesi gerektiğini ileri sürebilecektir⁶⁰.

TBK m. 512/c. 2'de öngörülen tazminat talebinin hukuki niteliği konusunda doktrinde bir görüş⁶¹, bu talebin bir kanuni borç olarak nitelendirileceğini, çünkü sona erdirmeye hakları uygun olmayan zamanda kullanılmış olsalar dahi vekâlet veren veya vekilin hukukun tanıdığı bir hakkı kullandığını, dolayısıyla bu durumlarda bir borca aykırı davranışın varlığından söz etmenin mümkün olmadığını, bu tazminat yükümlülüğünün haksız bir davranışın sonucu olmaktan ziyade, izin verilen bir sona erdirmeye imkânından yararlanmanın sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Bu görüşe göre, burada bir hakkın kullanılması söz konusu olduğundan bu sorumluluğun doğmasında kusur bir unsur olarak ortaya çıkmamaktadır. Burada niteliği itibariyle bir sebep sorumluluğu vardır.

58 **FELLMANN**, Art. 404 N. 84. Yazar, haklı sebep kavramının hukuken belirsiz olduğunu, içeriğinin hâkim tarafından somutlaştırılması gerektiğini belirtmektedir. **FELLMANN**, Art. 404 N. 85.

59 **ALTINOK-ORMANCI**, s. 56; Hâkim, somut olayın koşullarına göre tazminat yükümlülüğünün kapsamını belirleyecektir. **GAUCH**, Art. 404 OR, N. 5d.

60 **TANDOĞAN**, Borçlar Özel C. II, s. 639.

61 **SARI**, s. 131-132, s. 272; **ERGÜNE**, s. 272; **LUCHINGER**, N. 686; **BSK OR I-WEBER**, Art. 404 N. 16; **ARAL/AYRANCI**, s. 415; **DERENDINGER**, N. 73; **SCHMID/STOCKLI**, N. 1970; **SEÇER**, s. 897.

- 32 Buna karşılık diğer bir görüş⁶², uygun olmayan zamanda sona erdiren vekilin, vekâlet verenin yararını korumak hususundaki sadakat borcuna aykırı davrandığı, bu yüzden TBK m. 512/c. 2'ye göre ödemek zorunda olduğu tazminatın sözleşmeye dayalı bir nitelik taşıdığı, vekâlet verenin kural olarak vekilin menfaatini koruma yükümlülüğü bulunmadığından bu tazminata sözleşmesel bir dayanak bulmanın daha güç olduğunu, burada sözleşme öncesi kusura dayanmanın düşünülebileceği, ancak vekâlet verenle vekil arasındaki eşitliği sağlamak bakımından birinin sözleşmeye dayalı diğerinin sözleşme dışı nitelikte saymanın yerinde olmayacağını söylenebileceği, TBK m. 512/c.2, geçerli bir vekâlet sözleşmesinin varlığını şart kıldığına göre vekâlet verene sona erdirmeye yetkisini kullanırken vekilin menfaatlerini sınırlı ölçüde de olsa göz önünde tutma borcunu yüklediği, böylece vekilin haksız sona erdirmeye halinde tazminat talebinin de sözleşmeye dayalı bir nitelik taşıdığı ileri sürmektedir.
- 33 TBK m. 512/c. son'da öngörülen tazminatın kanuni borç niteliğinde olduğu görüşünün kabul edilmesi, daha yerinde olacaktır. Sona erdirmeye hakkı, uygun olmayan bir zamanda kullanılmış olsa dahi, vekâlet veren veya vekil hukuk düzeninin kendisine tanıdığı bir hakkı kullanmaktadır⁶³. Tarafların, sona erdirmeye beyanında bulunurken, karşı tarafın kusurlu davranışını gerekçe göstermeleri de gerekmemektedir.
- 34 TBK m. 512/c. 2 kapsamında tazmin edilecek zarar, vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan bir zamanda sona erdirilmesiyle doğan zararlardır⁶⁴. Sözleşmenin uygun olan bir zamanda sona erdirilmesiyle vekâlet verenin uğramayacağı zararların tazmini yükümlülüğü söz konusudur⁶⁵. Bu zararlar, taraflar arasındaki sözleşmenin ve bunun çerçevesinde iş görmeyen devam edeceğine ilişkin olan inancın boşa çıkarak beklenmeyen bir anda vekâlet sözleşmesi-

62 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 639-640; GÖKYAYLA, s. 115; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 385; AKINCI, s. 114; PEYER, s. 129; FELLMANN, Art. 404 N. 52; 81.

63 SARI, s. 131.

64 GMUR, N. 523; ALTOP, s. 182; FELLMANN, Art. 404 N. 68.

65 LUCHINGER, N. 709; OLGAC, s. 165; SCHNEIDER/FICK, Art. 404 N. 42; OSER/SCHONENBERGER, Art. 405 N. 8.

nin sona erdirilmiş olmasından kaynaklanmaktadır⁶⁶. Tazmini gereken zarar, olumsuz zarardır⁶⁷. Vekil bakımından uğranılan zararlar ise sözleşmenin ifası için yapılan ama sözleşmenin sona ermesinden dolayı elverişliliğini kaybetmiş giderlerdir⁶⁸. Sözleşmenin sona ermesi yüzünden ifaya olan menfaatin talep edilmesi mümkün değildir⁶⁹. Buna karşılık doktrinde bir görüş⁷⁰, vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi halinde, yalnız uygun olmayan zamanda uğranılan zararın değil, diğer zararların da tazmin edilmesi gerektiğini, bu bağlamda olumlu zararın da tazmin edilmesinin söz konusu olduğunu, ama bu zararın yalnızca vekâlet sözleşmesi uygun zamanda sona erdirilseydi uğranılmayacak olan zararın tazminiyle sınırlandırılması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu son görüşe katılmak mümkün değildir. Kanun, yalnızca vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi halinde fesih beyanında bulunana tazminat yükümlülüğü altına sokmaktadır. Bu durumda vekâlet sözleşmesi uygun zamanda sona erdirilseydi uğranılmayacak olan zararın tazmini yükümlülüğü getirme fikrine hem kanunda buna ilişkin bir dayanak bulunmaması, hem de bu zararın kapsamını belirlemede yaşanabilecek sıkıntılar nedeniyle şüpheyle yaklaşılması gerekmektedir.

66 GAUCH, Art. 404 OR, s. 11; MORIN, s. 160; GÖKYAYLA, s. 115.

67 SARI, s. 139; TERCIER, s. 372 dph. 33; KARABAĞ-BULUT, s. 155; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 11; WERRO/DOUZALS/CARRON, s. 218; EREN, s. 709; ENGEL, Contrats de droit suisse, s. 511; GEHRER/GIGER, Art. 404 N. 16; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 640; KUKO OR-WEBER, Art. 404 N. 9; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 385; HONSELL, s. 340; STOCKLI, N. 2.114; WEBER, s. 131; CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 11; LUCHINGER, N. 703; AKİPEK, s. 246; MULLER, N. 2086; SCHNEIDER/FICK, Art. 404 N. 42; BSK OR I-WEBER, Art. 404 N. 17; GMUR, N. 523; CANYÜREK, s. 185; LEUENBERGER, s. 31; ALTOP, s. 182; PEYER, s. 129; STOCKLI, N. 2.117; ARAL/AYRANCI, s. 415; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1221; BUCHER, s. 229; BÜHLER, Art. 404 N. 7; burada olumlu zararın tazmin edilmesinin söz konusu olduğunu savunan görüş için bkz: OLGAC, s. 165.

68 CR CO I-WERRO, Art. 404 N. 11.

69 GÖKYAYLA, s. 115; STOCKLI, N. 2.117; BÜHLER, Art. 404 N. 7; SCHMID/STOCKLI, N. 1971.

70 FELLMANN, Art. 404 N. 70.

- 35 TBK m. 512'ye göre vekâlet sözleşmesinin sona erdirildiği hallerde, bir tazminat talebinin söz konusu olması için sona erdirme bildirimine muhatap olanın özel bir zarara maruz kalması gerektiği yolunda bir görüş mevcuttur⁷¹. Sona erme nedeniyle ortaya çıkacak olumsuzluğun hangi açıdan bir özellik taşıdığı belirsiz olduğundan bu görüş eleştirilmektedir⁷². Gerçekten de, TBK m. 512'de özel bir zarara uğrama şartı aranmadığından, bu ifadede ne anlaşılması gerektiği tespit edilememektedir. Zaten, vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesi bakımından uygun olmayan zamanda uğranılan zarar kapsamı da belirli olduğundan bu görüşü benimsemek mümkün değildir.
- 36 Kanun koyucu, TBK m. 512/c. 2'deki düzenlemesiyle, hükümlerini doğurmaya devam edeceğine güvenen vekâlet verenin, sözleşmenin sona ermesi karşısında bu yüzden doğan bütün zararlarının tazmin edilmesi imkânını tanımamıştır⁷³. TBK m. 512/c. 2 hükmü uyarınca taraflar vekâlet sözleşmesini sona erdirme olanağına sahip olduğuna göre, bu hak ne zaman kullanılırsa kullanılsın ortaya çıkması engellenemeyecek zararlar, bu hükmün kapsamına girmeyecektir. Buna göre vekâlet sözleşmesinin kurulmasına yönelik giderlerin TBK m. 512/c. 2 uyarınca talep edilmesi mümkün değildir⁷⁴. Yukarıda da belirtildiği üzere vekâlet sözleşmesinin devamına ilişkin menfaat de korunmamaktadır⁷⁵. Tazmin edilecek zararın kapsamına, özellikle vekâlet verenin iş görmeye hazırlık mahiyetinde olup da sona erdirme halinde faydasız hale gelen giderleri ile vekâlet verenin yeni bir vekil bulması için yapacağı giderler girmektedir⁷⁶.

71 GAUCH, Art. 404 OR, s. 12; BUFF/VON DER CRONE, s. 341; açık olarak ifade etmemekle beraber bu görüşte: GAUTSCHI, Art. 404 N. 17d.

72 SARI, s. 143; LUCHINGER, N. 697 vd.

73 GAUCH, Art. 404 OR, s. 12.

74 Olumsuz zarar kalemi teşkil eden sözleşmenin kurulmasına yönelik giderler, vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesinden kaynaklanmamaktadır. Sözleşmenin kurulmasına yönelik giderlerin faydasız kalması ve bu sebeple vekâlet verenin malvarlığında zarar olarak ortaya çıkması, sona erdirme hakkının kullanılmasına ilişkin kötü zamanlamanın bir sonucu değildir; vekâlet sözleşmesiyle amaçlanan iş görmenin yarıda bırakıldığı her durumda aynı sonuçla karşılaşılır. ERGÜNE, s. 275; SARI, s. 160; LUCHINGER, N. 716; DESSEMONTET, s. 188.

75 FELLMANN, Art. 404 N. 68.

76 ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 627; TERCIER/FAVRE, N. 5308; BSK OR

TBK m. 512/c. I hükmünün emredici nitelikte olduğu kabul edilen halde, TBK m. 512/c. II'nin de emredici nitelikte olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir. Sona erdirmenin uygun olmayan zamanda yapılması halinde tarafların ödenecek tazminatın miktarını belirleme hususunda TBK m. 512/c. II hükmüne aykırı düzenleme yapmaları mümkün değildir⁷⁷. Bu bağlamda, uygun olmayan zamanda sona erdirme halinde tarafların ceza koşulu kararlaştırmaları mümkün değildir⁷⁸. İsviçre Federal Mahkemesi ve doktrinde bir takım yazarlar⁷⁹, sona erdirmenin uygun olmayan zamanda yapılması halinde ödenecek olan tazminatın götürü olarak belirlenebileceğini kabul etmektedir⁸⁰. Yalnız bu durumda belirlenen götürü tazminat miktarının TBK m. 512/c. son'a göre belirlenmiş miktarı aşması halinde bir ceza koşulu teşkil edecek, hâkim tarafından geçersiz sayılabilecek veya indirilmesi söz konusu olabilecektir⁸¹. TBK m. 512'nin emrediciliğinin söz konusu olduğu durumlarda taraflar tazminatı götürü olarak belirlemiş olsalar bile, burada gerçek anlamda tazminatın götürü olarak belirlendiği bir sözleşme yoktur⁸². Götürü tazminat sözleşmesi taraflar arasında ancak ispat konusunda bir anlaşma olarak değerlendirilebilir⁸³.

I-WEBER, Art. 404 N. 17; **ZIMMERMANN**, s. 174; **LUCHINGER**, N. 722; **WEBER**, s. 131; **GMUR**, N. 517; **ARAL/AYRANCI**, s. 415; **FELLMANN**, Art. 404 N. 72; **DESSEMONTET**, s. 189; **SARI**, s. 150; **GÖKYAYLA**, , s. 115; **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 11; **BUFF/VON DER CRONE**, s. 340.

77 **ERDEM**, s. 959.

78 Aksi fikirde: **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 16.

79 **SCHMID/STOCKLI**, N. 1972.

80 BGE 109 II 467.

81 **CR CO I-WERRO**, Art. 404 N. 20.

82 “Tam anlamıyla tazminatın götürü olarak belirlendiği sözleşmelerde, zarar miktarının ispat edilmemesine gerek olmaması ve karşı tarafın gerçek zararını ispat edip götürü miktarın bu zarara kadar indirilmemesini istememe şartı artık geçerli değildir. Vekâlet sözleşmesini sona erdiren borçlu taraf, gerçek zararını ispat ederek, fazla miktarı ödeme sorumluluğundan kurtulabilir. TBK m. 512/c. 2 tazminat miktarına bir üst sınır çizdiğinden, götürü olarak belirlenen miktar gerçek zarar miktarının altında kalmış ise, alacaklı belirlenen miktarın üstündeki zararını isteyemez”. **ERDEM**, s. 960.

83 **ERDEM**, s. 960.

- 38 Doktrinde vekâlet sözleşmelerinin tipik ve atipik olarak sınıflandırılması gerektiğini savunan görüş⁸⁴, atipik sözleşmelerinde güven unsurunun bulunmaması yüzünden vekâlet sözleşmesinin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi üzerine olumlu zararın tazmin edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu görüş, ahde vefa ilkesi göz önüne alındığında da, yukarıdaki görüşün hukuken kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Çünkü atipik vekâlet sözleşmelerinde sözleşmenin sona ermesi, karşı tarafa duyulan güven eksikliğinin sözleşmeyi sona erdirdiği tipik vekâlet sözleşmelerinin sona ermesi ile aynı nitelikte değildir⁸⁵. Atipik vekâlet sözleşmelerinde, sözleşmenin uygun olmayan zamanda sona erdirilmesi üzerine cezai şart kararlaştırılması mümkündür⁸⁶.
- 39 Uygun olmayan zamanda vekâlet sözleşmesinin sona erdirilip erdirilmediği hususunda ispat yükü, zarar tazmin talebinde bulunan tarafa aittir⁸⁷.
- 40 Uygun olmayan zamanda sona erdirme nedeniyle ödenmesi gerekecek tazminatın belirlenmesinde haksız fiil hükümleri kıyasen uygulama alanı bulacaktır. Uygun olmayan zamanda sona erdirmeden doğan zararın tazminini talep etme hakkı, kanundan doğan bir hakkın kullanılması olduğundan, sona erdirme hakkını kullananın kusurunun derecesi esas alınarak bir indirim yapılması veya karşı tarafın birlikte kusurunun bulunduğu dayanarak bir indirim yapılması söz konusu olmamaktadır⁸⁸.

VI. Tek Taraflı Sona Erdirmenin İsimsiz Sözleşmelere Uygulanması

- 41 TBK m. 502/f. II'ye göre, "Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düşükleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörme sözleşmelerine de uygulanır". Bu hüküm, vekâlet sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdiren

---

84 HUGUENIN, Allgemeiner und Besonderer Teil, N. 3312; WERRO/DOUZALS/CARRON, s. 218.

85 HUGUENIN, Allgemeiner und Besonderer Teil, N. 3312.

86 SEÇER, s. 902.

87 FELLMANN, Art. 404 N. 65; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 186; GÖKYAYLA, s. 126.

88 SARI, s. 134.

TBK m. 512 ile birlikte değerlendirildiğinde, son hükmün kanunda düzenlenmemiş iş görme sözleşmeleri bakımından emredici olarak uygulanmasının söz konusu olmayacağı sonucu çıkmaktadır⁸⁹. Kendine özgü iş görme sözleşmelerinde sona erme bakımından bir ihtilaf çıkması durumunda öncelikle tarafların iradeleri göz önünde bulundurulacak şekilde Türk Borçlar Kanunu'nun genel nitelikteki hükümleri uygulama alanı bulacak, bu hükümlerin ihtilafın çözülmesinde yeterli olmadığı hallerde bir kanun boşluğunun varlığını kabul etmek ve bu boşluğu TMK m. 1/f. II'de öngörülen esaslar çerçevesinde doldurmak gerekecektir⁹⁰.

Vekâlet sözleşmesi hükümleri, bir kısmı itibariyle konusu iş görme borcu 42 olan karma nitelikteki sözleşmelere de kıyasen uygulanacak hükümlerdir. Bir kısmı bakımından atipik vekâlet sözleşmesi olarak nitelendirilebilecek olan bu sözleşmeler açısından da TBK m. 512 hükmünün uygulanması mümkün değildir⁹¹.

---

89 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 190; SEÇER, s. 905.

90 SARI, s. 322; DESSEMONTET, s. 148.

91 SEÇER, s. 905; ERDEM, s. 955.

2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas

MADDE 513 – Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur. Bu hüküm, taraflardan birinin tüzel kişi olması durumunda, bu tüzel kişiliğin sona ermesinde de uygulanır.

Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil veya mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür.

eBK 397 – (2 – Ölüm, Ehliyetsizlik, İflas)

Hilafı mukaveleden veya işin mahiyetinden anlaşılmadıkça vekalet, gerek vekilin gerek müvekkilin ölümüyle ve ehliyetinin zavali veya iflası ile nihayet bulur.

Şu kadarki vekaletin nihayet bulması müvekkilin menfaatlerini tehlikeye koyuyorsa müvekkil veya mirasçısı veya mümessili bizzat işlerini görebilecek hale gelinceye kadar vekil veya mirasçısı veya mümessili vekaleti ifaya devam ile mükelleftirler.

OR 405 – (2. Tod, Handlungsunfähigkeit, Konkurs)

¹ *Der Auftrag erlischt, sofern nicht das Gegenteil vereinbart ist oder aus der Natur des Geschäfts hervorgeht, mit dem Verlust der entsprechenden Handlungsfähigkeit, dem Konkurs, dem Tod oder der Verschollenerklärung des Auftraggebers oder des Beauftragten.*

² *Falls jedoch das Erlöschen des Auftrages die Interessen des Auftraggebers gefährdet, so ist der Beauftragte, sein Erbe oder sein Vertreter verpflichtet, für die Fortführung des Geschäftes zu sorgen, bis der Auftraggeber, sein Erbe oder sein Vertreter in der Lage ist, es selbst zu tun.*

CO 405 – (2. Mort, incapacité, faillite)

¹ *Le mandat finit par la perte de l'exercice des droits civils, par la faillite, par la*

mort ou par la déclaration d'absence soit du mandant, soit du mandataire, à moins que le contraire n'ait été convenu ou ne résulte de la nature de l'affaire¹.

² *Toutefois, si l'extinction du mandat met en péril les intérêts du mandant, le mandataire, ses héritiers ou son représentant sont tenus de continuer la gestion jusqu'à ce que le mandant, ses héritiers ou son représentant soient en mesure d'y pourvoir eux-mêmes.*

Gerekeçe:

818 sayılı Borçlar Kanununun 397 nci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının iki fıkradan oluşan 513 üncü maddesinde, ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflâs nedenleriyle sözleşmenin sona ermesi düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 397 nci maddesinin kenar başlığında kullanılan "2. Ölüm, ehliyetsizlik, iflâs" şeklindeki ibare, Tasarıda "2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflâs" şeklinde değiştirilmiştir.

Metninde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

İÇİNDEKİLER:

I. Ölüm ve Benzeri Sebeplerle Sona Erme	3814
A. Genel Olarak.....	3814
B. Ölümüne Rağmen Vekâletin Sözleşme veya İşin Mahiyeti Gereği Devam Etmesi.....	3816
C. Ölümün Vekâlet Sözleşmesini Sona Erdirmesi Gereken Hallerde Geçici Olarak İş Görmeye Devam Yükümlülüğü.....	3819
D. Ölümün Vekâlet Sözleşmesini Sona Erdirmesinin Hükümleri	3822
E. Ölümüne Benzeyen Sona Erme Halleri	3823
II. Vekâlet Sözleşmesinin Taraflardan Birinin Ehliyetsizliği Sebebiyle Sona Ermesi.....	3825
III. Vekâlet Sözleşmesinin Taraflardan Birinin İflâsı Yüzünden Sona Ermesi	3827

1 Nouvelle teneur selon le ch. 10 de l'annexe à la LF du 19 déc. 2008 (Protection de l'adulte, droit des personnes et droit de la filiation), en vigueur depuis le 1er janv. 2013 (RO 2011 725; FF 2006 6635).

ÖZEL KAYNAKÇA:

AUBERT, Maurice, Procuration encore valable après décès, mandate post mortem, donation pour cause de mort et responsabilité de la banque après décès du client a l'égard des héritiers, La Semaine judiciaire (1965-1968), s. 286-297; **DALLEVES**, Louis, Poursuite pour dettes et faillite les effets de la faillite sur les contrats, FJS 1003; **GÜRSOY, K.T.**, Vekalet akdinin ölüm sebebiyle sona ermesi ve sonuçları, Temsil ve vekaletle ilişkin sorunlar Sempozyumu, İstanbul 1977, s. 23-33; **JEANDIN**, Nicolas, Leseffets de la faillite sur le contrat de durée, in le contrat dans tous ses états sous la direction de François Bellanger-François ChaiX-Christine Chappuis- Anne Héritier Lachat, Geneve 2004; **MIDDENDORF**, Patrick, Nachwirkende Vertragspflichten, Freiburg 2002; **SEÇER**, Öz, Vekâlet Sözleşmesinin Vekâlete Özgü Sebeplerle Sona Ermesi, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, Cilt. 2, Yıl 2015, s. 877-944; **TERCAN**, Erdal, İflasın Sözleşmelere Etkisi Genel Olarak-Satım-Mülkiyeti Muhafaza- Eser-Kira-Hizmet-Kefalet-Vekâlet-Ömür Boyu Gelir ve Ölünceye Kadar Bakma-Adi Şirket ve Joint Venture-Finansal Kiralama (Leasing), Ankara 1996; **UZUN KAZMACI**, Özge/**ŞENOL**, Nilay, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, İstanbul 2017, s. 162-191.

I. Ölüm ve Benzeri Sebeplerle Sona Erme**A. Genel Olarak**

- 1 TBK m. 513/f. I'e göre, "Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekalet verenin ölümü...ile kendiliğinden sona ermiş olur". Bu hükme göre, ölüm vekâlet sözleşmesini geleceğe etkili olarak ortadan kaldıran sebeplerden bir tanesidir². Ölüm halinde tarafların açık bir irade beyanına gerek olmaksızın, vekâlet sözleşmesi kendiliğinden sona ermektedir³. Ölüm, kavram olarak kanunda tanımlanmamıştır ve bu hususta tıp biliminin kuralları belirleyici olacaktır⁴.

2 **AKINCI**, s. 69; **SEÇER**, s. 909; **SARI**, s. 59; Kanun'un tarafların sözleşmeyi fesih beyanlarını dikkate almadan sona erme sebeplerini düzenlediği yönünde bkz: **FELLMANN**, Art. 405 N. 7.

3 **UZUN KAZMACI**, Özge/**ŞENOL**, Nilay, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, İstanbul 2017, s. 167; **FELLMANN**, Art. 405 N. 12; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 405 N. 4.

4 **FRICK**, s. 94.

2 Vekâlet sözleşmesi, tarafların karşılıklı güvenlerine dayanan bir ilişki ortaya çıkarmakta ve bu ilişkiden doğan iş görme borcuna ilişkin hak ve borçlar tarafların kişiliğine bağlı tutulmaktadır⁵. Vekâlet veren, güvenini taşıyan bir vekil seçmekte, ona her zaman işin görülme biçimi hakkında talimat vermekte ve bu iş gördürmeyi dilediği zaman sona erdirebilmektedir. Vekil de kural olarak işi kendisi yapmakla ve yerine başkasını koymamakla yükümlüdür. Vekâlet verenin ölümü halinde iş görmenin yapılma biçimine egemen olan onun iradesi ve menfaati ortadan kalkacaktır. Vekilin ölümü de onun iş görme borcunu şahsen ifası olanağını kaldıracaktır⁶. Daha vekilin sağlığında onun işine dilediği gibi son verebilen vekâlet veren, onun ölümü üzerine işi devam ettirmek isteyip istemediğini ve kime yaptıracağını serbestçe belirleyebilmelidir. Bütün bu belirtilenler, taraflardan birinin ölümü halinde vekâlet sözleşmesinin sona ermesini haklı göstermektedir⁷.

3 Yukarıda belirtildiği üzere eğer taraflardan birinin yükümlülük altına girmesinde kişisel nitelikleri göz önüne alınmış ise, ölüm ile vekâlet sözleşmesi sona ermektedir⁸. Vekil için genellikle vekâlet verenin kimliği önemli olmayacağından, vekâlet verenin ölümü her durumda sözleşmeyi sona erdirmektedir⁹. Ama vekilin ölümü halinde, vekâlet veren vekilin tecrübesinden,

5 **BSK OR I-WEBER**, Art. 405 N. 2; **AKINCI**, s. 70; **TEKİN**, s. 72; **GAUTSCHI**, Art. 405 N. 1a; **FELLMANN**, Art. 405 N. 13; **CANYÜREK**, s. 186; **ALTOP**, s. 179; **FUNK**, s. 250; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 1221.

6 **CANYÜREK**, s. 186; **FELLMANN**, Art. 405 N. 96.

7 **TANDOĞAN**, Borçlar Özel C. II, s. 647; **YAVUZ/ACAR/ÖZEN**, s. 1221; **SEÇER**, s. 910; *Gürsoy'a* göre mirasçılar, ölüme rağmen, açık veya kapalı muvafakatleriyle, vekâlet ilişkisini sürdürebileceklerine veya sözleşme veya ilişkinin özelliği bunu gerektirdiği takdirde dahi sözleşmeye diledikleri zaman son verebileceklerine göre kanunda yer alan vekâlet sözleşmesinin sona ereceği şeklindeki ilkenin fazla bir pratik önemi bulunmamaktadır. **GÜRSOY** Kemal Tahir, Vekâlet Akdinin Ölüm Nedeniyle Sona Ermesi ve Sonuçları, Temsil ve Vekâlete İlişkin Sorunlar Sempozyumu 14-16 Haziran 1976, İstanbul 1977, s. 9.

8 **FRICK**, s. 94; **SELİÇİ** Özer, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, İstanbul 1977, s. 82; **BSK OR I-WEBER**, Art. 405 N. 2; **TERCIER**, s. 398; **GÜRSOY**, s. 2.

9 **FELLMANN**, Art. 405 N. 85; **OLGAÇ**, s. 170.

tavsiyelerinden ve hatta kişisel itibarından yararlandığı ölçüde aynı sonuca ulaşmak mümkün olmayabilir¹⁰. Bununla birlikte vekâlet verenin duyduğu şahsi güven sebebiyle vekilin ölümüyle vekâlet sözleşmesinin sona erdiği sonucuna varabilmek için somut olayın koşullarına bakmak gerekecektir.

- 4 Vekâlet verenin ya da vekilin ölümü halinde külli halefiyet ilkesi gereğince haklar ve borçlar ölenin mirasçılara geçer¹¹. İflas durumunda vekâlet verenin ya da vekilin ölmesi halinde bu hak ve borçlar, iflas masasının aktif ya da pasifine dâhil olmaktadır. TBK m. 509'daki koşulların varlığı halinde, vekâlet veren vekilin iflas idaresinin iradesine karşın vekâlet sözleşmesi konusu malların kendisine devredilmesini sağlayabilir; diğer taraftan iflas idaresi de aynen vekilin sahip olduğu şekilde hapis hakkını kullanabilir. İş görme yükümlülüğünü sona erdiren hiçbir sona erme sebebi, önceden vekâlet sözleşmesinden doğan devir yükümlülüklerini sona erdirmemektedir¹².

B. Ölümüne Rağmen Vekâletin Sözleşme veya İşin Mahiyeti Gereği Devam Etmesi

- 5 TBK m. 513/f. I'den, vekâlet verenin veya vekilin ölümüyle, vekâlet sözleşmesinin sona ermesinin aksinin sözleşmede kararlaştırılabileceği¹³ ve bu sayede sözleşmenin ölen tarafın mirasçılarıyla devam edeceği anlaşılmaktadır¹⁴. Sözleşmeye böyle bir hüküm daha çok vekâlet verenin ölmesi halinde konulmaktadır¹⁵; çünkü vekil ölürse çoğu zaman onun mirasçılarının işi devam ettirmesi mümkün değildir¹⁶. Taraflar, zımnen de iş görme borcunun

10 FRICK, s. 118.

11 FELLMANN, Art. 405 N. 63; GAUTSCHI, Art. 405 N. 2b; GEHRER/GIGER, Art. 405 N. 4; FRICK, s. 96.

12 FELLMANN, Art. 405 N. 62.

13 FELLMANN, Art. 405 N. 9; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 391; TERCIER, s. 399; GÜRSOY, s. 5; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 191.

14 TEKİN, s. 76; YHGK., 25.9.1981 T., E. 7-2406, K. 461 (UYGUR, C. 8, s. 8951).

15 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 193.

16 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 649; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 194; AKINCI, s. 71; şahsen ifanın büyük önem taşımadığı vekâlet sözleşmelerinde vekilin ölümü halinde sözleşmenin devam etmesi söz konusu olabilir. FRICK, s. 117.

ölümden sonra devam etmesini kararlaştırabilirler¹⁷. TBK m. 513/f. I'deki kârineden yararlanmak isteyen kişinin, somut olay koşullarında tarafların vekâlet sözleşmesinin devam edeceği hususunda örtülü bir anlaşma yaptığını ispat etmesi mümkündür¹⁸. Bazen de işin niteliği, iş görme borcunun ölüme rağmen devamını gerektirebilir. Özellikle aracı kurumların ve bankaların sürdürdüğü faaliyetler açısından bu durum söz konusu olabilir¹⁹.

Vekâlet sözleşmesinde, vekâlet verenin ölümü halinde, işin mahiyetinden çok, vekâlet verenin mirasçılarının vekâleti devam ettirip ettirmemek hususundaki açık veya örtülü iradeleri rol oynamaktadır. Mirasçılar, iş görme borcunun devam etmesini istemiyorlarsa vekilin işine son verip alınanların verilmesine ilişkin alacaklarını ona karşı ileri sürmelidirler²⁰. 6

Vekâlet verenin ölümünden sonra bir iş görme borcunun ifa edilmesi için vekâlet verilmesi halinde, bu vekâletin tabi olacağı şekil, vekâlet verenin mirasçıları tarafından bu vekâletin geri alınıp alınmayacağı, bu vekâletin kapsamı, hukuki niteliği, kapsamı hususlarında doktrinde görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrinde bir görüş²¹ uyarınca, ölümden sonra bir işin görülmesi için verilmiş olan vekâletin ölüme bağlı tasarruf niteliği taşımadığı ve sağlar arası işlem olarak kabul edilmesi gerektiği, ölümden sonra mirasçılardan biri 7

17 **FELLMANN**, Art. 405 N. 16; **DURR**, Werkvertrag und Auftrag, s. 189.

18 **FELLMANN**, Art. 405 N. 66.

19 **BSK OR I-WEBER**, Art. 405 N. 10; **BÜHLER**, Art. 405 N. 5; **GEHRER/GIGER**, Art. 405 N. 7; **HOFSTETTER** Josef, Schweizerisches Privatrecht VII/6 Obligationenrecht-Besondere Vertragsverhältnisse Der Auftrag und die Geschäftsführung ohne Auftrag, Basel 2000 (Auftrag), s. 75; **CR CO I-WERRO**, Art. 405 N. 6; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 391; **TERCIER/FAVRE**, N. 5322; **HONSELL**, s. 340; **GÜRSOY**, s. 7; **MORIN**, s. 160; **KUKO OR-WEBER**, Art. 405 N. 8; **KNOEPFLER/GUINAND**, FJS 327, s. 4; **BUCHER**, s. 229; **FELLMANN**, Art. 405 N. 9, N. 87; **AKİPEK**, s. 246 dpn. 68; **DURR**, Werkvertrag und Auftrag, s. 189; **HOFSTETTER**, Mandat, s. 66; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2 (2012), s. 194; ATF 101 II 117, JdT 1976 I 329; BGE 120 II 120 (Karar metni için bkz: **WEBER**, s. 131).

20 **TANDOĞAN**, Borçlar Özel C. II, s. 652; **AKINCI**, s. 127; **FELLMANN**, Art. 405 N. 71; **BİLGE**, s. 302; **GUHL Theo**, Le droit fédéral des obligations, Zurich 1947 (trad. de l'allemand par Rene des GOUTTES), s. 306; **WEBER**, s. 132.

21 **AKINCI**, s. 75.

tarafından tek taraflı olarak sona erdirmenin mümkün olduğu ileri sürmektedir. Diğer bir görüşü savunan yazarlarca²², ölüme bağlı tasarrufların şekline uyulması gerektiği ileri sürülmektedir. İkinci görüşten ayrılan ve daha doğru olarak kabul edilmesi gereken diğer bir görüş²³ uyarınca, bu hususta ikili bir ayırım yapılması gerektiği, eğer hukuki işlem ölüme bağlı tasarruf niteliğinde (örneğin bağışlama) ise buna ilişkin şekli hükümlere uyulması, ölüm halinde yapılan sözleşme vekâlet sözleşme niteliğinde ise TBK 'da düzenlenen vekâlet sözleşmesi kurallarına uygun bir sözleşme yapılmasının yeterli olacağı ileri sürülmektedir. Yargıtay 3. Hukuk dairesi de, vermiş olduğu bir kararında²⁴, hukukumuzda terekeyle ilgili tüm işlemlerin özellikle ölüme bağlı kazandırmaların mutlaka miras hukuku ilkelerine göre gerçekleştirilmesi yolunda bir zorunluluk bulunmadığını, ölüme bağlı bağışlama hakkında kıyasen ölüme bağlı tasarruf hükümlerinin uygulanmasını öngören TBK m. 290 (BK m. 240/II) kuralını, ölüme bağlı kazandırmayı amaçlayan tüm sağlar arası işlemlerde genel geçer bir ilke olarak kabul edilip tüm bu işlemlerin miras hukuku ilkelerine bağlı tutulamayacağını, ölüme bağlı kazandırmayı amaçlayan üçüncü kişi yararına sözleşme dahil ölüm sonrasında etkili vekalet ve temsil yetkisi sağlama işlemlerinin TBK m. 290 (BK m. 240/II) açısından değerlendirilemeyeceğini belirtmektedir.

- 8 Mandatum post mortem durumunda (Ölümden sonraya etkili vekâlet), vekâlet verenin hakları mirasçılara geçmektedir. Vekâlet verenin mirasçuları, vekile yeni talimat verebilirler ve vekâlet sözleşmesini TBK m. 512'ye göre sona erdirebilirler. Bu sona erdirme hakkı, vekâlet sözleşmesi taraflarınca önceden sınırlandırılmış olabilir. Örneğin vekâlet sözleşmesinin ölümden belli bir süre sonra devam edecek şekilde yapılması mümkündür. Bununla birlikte mirasçıların vekâlet sözleşmesini haklı sebeple süreye tabi olmaksızın sona erdirme hakları vardır²⁵.

22 AUBERT Maurice, Procuration encore valable après décès, mandate post mortem, donation pour cause de mort et responsabilité de la banque après décès du client a l'égard des héritiers, La Semaine judiciaire (1965-1968), s. 289 ; GEHRER/GI-GER, Art. 405 N. 9.

23 FELLMANN, Art. 405 N. 75-76; CR CO I-WERRO, Art. 405 N. 14.

24 Y. 3HD. , E. 2004/12296, K. 2004/13423(www.kazanci.com).

25 FELLMANN, Art. 405 N. 77.

C. Ölümün Vekâlet Sözleşmesini Sona Erdirmesi Gereken Hallerde Geçici Olarak İş Görmeye Devam Yükümlülüğü

TBK m. 513/f. II'ye göre, "Vekâletin sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürüyorsa, vekâlet veren veya mirasçısı ya da temsilcisi, işleri kendi başına görebilecek duruma gelinceye kadar, vekil ya da mirasçısı ya da temsilcisi, vekâleti ifaya devam etmekle yükümlüdür"²⁶. Bu geçici ifaya devam yükümlülüğü, ölümün meydana gelme anında vekâlet ilişkisini hemen etkilemediğini göstermektedir²⁷. Vekâlet verenin çıkarlarının korunması gerekliliği ve sadakat yükümlülüğü, vekilin zorunlu önlemleri almasını gerektirmektedir²⁸. TBK m. 513/f. II'in aksi yöndeki lafzına rağmen, geçici olarak işe devam yükümlülüğü, yalnızca hukuki işlem vekâletleri değil, maddi fiil vekâletleri açısından da söz konusu olmaktadır²⁹. İşe devam yükümlülüğü, vekâlet sözleşmesinden doğan iş görme borcunun ifasına henüz başlanılmadığı durumlarda da mevcuttur³⁰.

Bir görüşe göre³¹, vekâlet ilişkisinin ölümden sonra da devamı hakkındaki TBK m. 513/f. II'nin varlığına gerek bulunmamaktadır. Zira bir vekâletten doğan borcun ölümden sonra da ifası mümkün bulunduğu takdirde, ortada ölenin varislerine külli halefiyet yoluyla intikal eden bir vekâlet borcu var demektir. Ölümden sonra da devam eden vekâlet ilişkisine özellikle vekilin mirasçıları son verebilirler.

Diğer bir görüşe göre³², vekâlet ilişkisinin, ölüme rağmen TBK m. 513/f. I uyarınca işin niteliği gereği devam etmesiyle, vekâlet verenin menfaatlerinin tehlikeye düşmesi yüzünden geçici olarak TBK m. 513/f. II'ye göre devam etmesi arasında fark bulunmaktadır. Bu görüş, TBK m. 513/f. II'nin, birinci fıkranın uygulanamaması yani sözleşmenin yahut işin mahiyetinin vekâletin de-

26 Y.16. HD., 29.11.1993 T., E. 1993/6164 K. 1993/12635 (www.kazanci.com).

27 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 652.

28 MULLER, N. 2109; BUHLER, Art. 405 N. 7; GAUTSCHI, Art. 405 N. 18b.

29 FELLMANN, Art. 405 N. 107.

30 MIDDENDORF Patrick, Nachwirkende Vertragspflichten, Freiburg 2002, s. 156.

31 GÜRSOY, s. 16.

32 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 659-660.

vamını gerektirmemesi yüzünden normal olarak hemen sona ermesi söz konusu olan vekâlet sözleşmelerinde uygulama alanı bulacağını ileri sürmektedir. TBK m. 513/f. I'e göre devam eden vekâlet arada başka sona erme sebepleri ortaya çıkmazsa işin tamamlanmasına kadar sürecektir. Oysaki TBK m. 513/f. II'de vekâlet sözleşmesi ilişkisinin, vekâlet veren, mirasçılar veya temsilcisi işe el koyana kadar devamı söz konusudur; böylece bu son hükme göre, ölen vekilin kişiliği işin görülmesinde önemli olsa bile onun mirasçılar veya temsilcisi vekâlet verenin menfaatlerini korumak için bazı önlemler alabilecektir.

- 12 Bizce, son görüşe katılmak daha isabetli olacaktır. TBK m. 513 birinci ve ikinci fıkraları farklı ihtimaller düşünülerek kaleme alınmıştır. Birinci fıkrada, sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça vekâlet sözleşmesinin kendiliğinden sona ereceği belirtilmiştir. İkinci fıkra ise vekâlet sözleşmesinin kendiliğinden sona ermesi vekâlet verenin menfaatlerini tehlikeye düşürecek bir nitelik arz etmekte ise vekilin vekâlet sözleşmesinden doğan iş görme borcunu ifaya devam etmesini buyurmaktadır. Bu durumda TBK m. 513/f. II'nin kanunen düzenlenmesine gerek bulunmadığı yolundaki görüşte isabet bulunmamaktadır. Ayrıca dürüstlük kuralına dayanarak vekilin böyle bir iş görme borcunun bulunabileceğini ileri sürmek de her somut olayda dürüstlük kuralına göre yorum yoluna başvurma yaratacağı sakıncalar göz önüne alındığında bizce çok mümkün gözükmemektedir.
- 13 Gerek temsil yetkisi, gerekse vekâlet ilişkisini düzenleyen TBK m. 43, 513 hükümleri bir karineyi hükme bağlamaktadırlar. O da asıl olanın ölümle temsil yetkisiyle vekâlet ilişkisinin sona ermiş olmasıdır. İlgililer, bu karinenin aksini ispat edebilirler³³.
- 14 Vekâlet sözleşmesinin son bulması ve görülen işin ortada kalması vekâlet verenin veya o ölmüşse mirasçılarının menfaatlerini tehlikeye düşürmelidir³⁴.

---

33 *Gürsoy*, Kanunumuzun bu tür bir çözüm biçimini yeğlemesinin nedeninin vekâlet sözleşmesinin iş görme sözleşmelerinin en nazik ve gevşek olmasından kaynaklandığını; bu nedenle vekâlet sözleşmesinde gerek vekâlet veren gerekse vekilin tek taraflı bir irade açıklamasıyla akdi nitelikteki ilişkiye son verme yetkisine sahip olduklarını, bundan önceden feragatin de geçerli olmadığını belirlemektedir. **GÜRSOY**, s. 3.

34 **MULLER**, N. 2099; **FELLMANN**, Art. 405 N. 108; **AKINCI**, s. 131; **CR CO I-WERRO**, Art. 405 N. 15; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 204.

Vekâlet veren veya mirasçılarını için teknik anlamda bir zaruret halinin ortaya çıkması gerekli değildir³⁵. Bunların menfaatlerinin tehlikeye düşmesi yeterlidir³⁶. Vekâlet verene ait hisse senetlerini en iyi değerden satmakla görevlendirilen vekil değerler düşüyorsa, vekâlet verenin ölümünü öğrenmesine rağmen, mirasçılarının zarara uğramaması için bir an evvel senetleri satmalıdır³⁷. Vekil ölmüşse onun mirasçılarını vekâlet verenin istediği fiyata alıcı buldukları takdirde satış için bıraktığı tabloyu satmalıdırlar³⁸.

Vekâlet veren veya mirasçılarının işgörmenin başlamaması veya durdurulması sebebiyle menfaatlerinin tehlikeye düşüp düşmediği objektif sözleşme ilişkisine, özellikle somut vekâlet sözleşmesine göre belirlenir. Vekilin subjektif şartları önemli değildir. İş görmeye geçici olarak devam borcunun varlığı, vekilin sona erme sebebini veya tehlikeyi bilmesine veya bilmesi gerekmesine bağlı değildir³⁹.

Bir mal satacak olan vekilin ölümü gibi durumlarda, bunların mirasçılarının işe devam etmeleri fiilen ve hukuken mümkün olabilir. Mirasçılarının işi bizzat yürütmeleri olanağı bulunmayan hallerde onların işe devam yükümlülüğü, vekilin ölümünü vekâlet verene haber vermekle sınırlı kalacaktır⁴⁰.

İş görme borcunun vekâlet verenin ölümünden sonra, vekil veya onun varisi veya temsilcisi tarafından yürütülmeye devam olunması mevcut bir sözleşme ilişkisinin ifası olup, vekâletsiz iş görme teşkil etmez (TBK m. 529)⁴¹. Yükümlülüğün yerine getirilmemesi, TBK m. 506'ya göre bu yüzden uğranılan zararın tazminini gerektirmektedir⁴². İşe devam edilseydi veya vaktinde

35 FELLMANN, Art. 405 N. 108.

36 GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 392; MULLER, N. 2099; BUHLER, Art. 405 N. 7; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2 (2012), s. 194; GAUTSCHI, Art. 405 N. 18b; FELLMANN, Art. 405 N. 108; GEHRER/GIGER, Art. 405 N. 8.

37 AKINCI, s. 132; GÜRSOY, s. 16.

38 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 661; GÜRSOY, s. 16.

39 FELLMANN, Art. 405 N. 109.

40 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 662-663; GÜRSOY, s. 18.

41 GÜRSOY, s. 18; GAUTSCHI, Art. 405 N. 20a.

42 GAUTSCHI, Art. 405 N. 20a; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1224.

haber verilseydi vekâlet verenin veya mirasçılarının malvarlığında meydana gelmeyecek olan eksilmenin tazmin edilmesi söz konusudur⁴³.

D. Ölümün Vekâlet Sözleşmesini Sona Erdirmesinin Hükümleri

- 18 Vekâlet ilişkisi ölümle kesin olarak sona ermiş olsa bile, yürürlükte olduğu süre içerisinde, her iki taraf yararına ve zararına bir takım haklar ve borçlar doğurmuş olabilir. Vekil, bu takdirde, vekâlet veren hesabına doğan kazanımlarını vekâlet verene devretmek zorundadır⁴⁴. Vekâlet verenin bu hakları isteme hususunda vekile karşı bir talep hakkı vardır⁴⁵. Aynı suretle vekil de, bu vesileyle yapmış olduğu giderleri, avansları, uğradığı zararları vekâlet verenden isteyebileceği gibi bu vesileyle üçüncü kişilere karşı yüklendiği borçlardan da kendisinin kurtarılmasını vekâlet verenden talep etme hakkına sahiptir⁴⁶. Vekil, vekâlet verenin ölümünü öğreninceye kadar yaptığı işlerle orantılı olarak ücret de isteyebilir. Bu tür hak ve borçlar ölümle sona ermezler, bunlar birer alacak ve borç olarak ölenin mal varlığına dâhil olur ve mirasçılara intikal eder⁴⁷.
- 19 Mirasçılar, miras bırakanca kurulmuş olan bir vekâlet ilişkisini onun ölümünden sonra da yürütebilirler, gerek vekâlet verenin, gerekse vekilin mirasçıları yönünden bu mümkündür. Ancak bunun için mirasçıların, yeni bir vekâlet ilişkisinin kurulması için gerekli akdi ilişkiyi kurmuş olmaları gereklidir. Yani, mirasçılar, miras bırakanlarının kurmuş oldukları vekâlet sözleşmesi ilişkisini buna fiilen onay vermek suretiyle, devam ettirebilirler⁴⁸. Bu onay verme zımnen de olabilir⁴⁹.

43 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 662; GÜRSOY, s. 19; AKINCI, s. 133.

44 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 192.

45 FELLMANN, Art. 405 N. 61.

46 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 192; YALÇINDURAN, s. 101; FELLMANN, Art. 405 N. 61.

47 GÜRSOY, s. 4; FRICK, s. 96.

48 GÜRSOY, s. 8.

49 AKINCI, s. 127.

*Gürsoy'*a göre mirasçılar, ölüme rağmen, açık veya kapalı muvafakatleriyle, vekâlet ilişkisini sürdürebileceklerine veya sözleşme veya ilişkinin özelliği bunu gerektirdiği takdirde dahi sözleşmeye diledikleri zaman son verebileceklerine göre kanunda yer alan vekâlet sözleşmesinin sona ereceği şeklindeki ilkenin fazla bir pratik önemi bulunmamaktadır⁵⁰.

Vekâlet ilişkisinin beklenmedik bir anda ölümle son bulması, vekilin iş görme borcunun devamı için gerekli ve yeterlidir. Bu şekilde devam eden bir vekâlette, borcun kapsamını, vekâlet sözleşmesinin kapsamı tayin eder (TBK m. 513/f. II). Bu ödevde aykırı hareket, sözleşmeye aykırı hareket sayılır ve vekilin sorumluluğu hakkında bu hükümler uygulanır, varsa vekil menfi zararı tazmin bakımından da sorumlu olur⁵¹.

E. Ölüme Benzeyen Sona Erme Halleri

TBK m. 43/f. I'de, "Hukuki işlemde doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça....gaiplik kararı verilmesi durumunda sona erer". TBK m. 513'te TBK m. 43/f. I'den farklı olarak, gaiplik ilanından ölümün yanında ayrı bir sona erme sebebi olarak söz edilmemekle birlikte, ölüme kıyasen onun da vekâlet sözleşmesini sona erdirebileceğini söylemek mümkündür⁵².

Gaipliğine karar verilen vekâlet verenin mirasçıları vekile karşı vekâlet verenin vekâlet sözleşmesinden doğan taleplerini ileri sürebilirler ve onun vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan karşı taleplerini yerine getirmelidirler. Gaiplik ilanı uzunca süreleri gerektirdiğinden, ilandan sonra vekâlet sözleşmesinin mirasçılarla işin mahiyeti dolayısıyla devamı ölüme oranla az olacaktır. Vekilin gaipliği halinde de mirasçıları ve vekâlet veren birbirlerine karşı vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan taleplerde bulunabilirler⁵³.

50 GÜRSOY, s. 9.

51 GÜRSOY, s. 15; FELLMANN, Art. 405 N. 122.

52 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 664; FELLMANN, Art. 405 N. 23; AKİPEK, s. 247; CR CO I-WERRO, Art. 405 N. 5; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 389; MULLER, N. 2090; GÜRSOY, s. 14; CANYÜREK, s. 186; BUHLER, Art. 405 N. 1; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 193.

53 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 664.

- 24 Tüzel kişiler de yetkili organları aracılığıyla vekâlet sözleşmesi için vekâlet verebilirler. Tüzel kişinin ortadan kalkması da gerçek kişilerin ölümüne benzer bir şekilde vekâlet sözleşmesini sona erdiren bir neden sayılmaktadır⁵⁴.
- 25 Tüzel kişinin sona ermesiyle vekâlet sözleşmesinin sona ermesi farklı anlarda söz konusu olabilmektedir. Bir tüzel kişinin sona ermesi belli bir süreci ifade etmektedir. Sona erme nedeninin ortaya çıkmasından sonra tüzel kişi tasfiye sürecine girecek ve ehliyeti de tasfiye ile sınırlı hale gelecektir⁵⁵. Tüzel kişilik yönünden sona erme sebebinin gerçekleşmesi ve tasfiye sürecinin başlaması iş görme ediminin de sona ermesini gerektirecektir. Vekâlet sözleşmesinden doğan diğer borçlar, tasfiyenin bir parçası olarak yerine getirilecektir⁵⁶. Bununla beraber, tasfiyenin kapsamında yer alan konulara ilişkin vekâlet sözleşmelerinin bu süreçte de devam etmesi mümkündür. Bu durumda tüzel kişinin tarafı olduğu vekâlet sözleşmesi, tasfiyenin tamamlanması ile sona erecektir. Vekâlet sözleşmesinden doğan, sır saklama, sadakat gibi iş görme borcu dışındaki edim yükümlülükleri, tasfiyenin tamamlanması ve tüzel kişinin ilgili sicilden kaydının silinmesi ile sona erecektir⁵⁷. Vekâlet sözleşmesi, tasfiye aşamasında tasfiye memurlarının vekâlet sözleşmesini sona erdirmesi yoluyla da sona erebilir⁵⁸.
- 26 Sözleşme ile iş görme borcunu üstlenmiş bulunan tüzel kişinin kişiliğinin ortadan kalkmasını gerektiren bir neden ortaya çıkarsa vekâlet veren vekâlet sözleşmesini sona erdirebilir veya tasfiye memurlarının işi tamamlamalarına muvafakat edebilir⁵⁹.

54 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 664; OSER/SCHONENBERGER, Art. 405 N. 5; AKİPEK, s. 247; YALÇINDURAN, s. 102; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 666; BİLGE, s. 303; CANYÜREK, s. 186; FRICK, s. 94; GÜRSOY, s. 11; GAUTSCHI, Art. 405 N. 7a; CR CO I-WERRO, Art. 405 N. 5; MULLER, N. 2090; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 389; TERCIER/FAVRE, N. 5321; FELLMANN, Art. 405 N. 22; BUHLER, Art. 405 N. 1; GEHRER/GIGER, Art. 405 N. 2.

55 ŞENOL Nilay, Bayilik Sözleşmesi Sona Ermesi ve Sonuçları, İstanbul 2011, s. 163; GÜRSOY, s. 13; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 664.

56 GAUTSCHI, Art. 405 N. 7b.

57 SARI, s. 60 dpn.70; FELLMANN, Art.405 N. 25; GAUTSCHI, Art. 405 N. 7a.

58 FELLMANN, Art. 405 N. 26; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 665.

59 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 665.

II. Vekâlet Sözleşmesinin Taraflardan Birinin Ehliyetsizliği Sebebiyle Sona Ermesi

TBK m. 513/f. I'e göre, "sözleşme vekilin veya vekalet verenin...ehliyetini kaybetmesi ile kendiliğinden sona ermiş olur". Böylece vekâlet sözleşmesi, kurulduktan sonra vekâlet verenin ayırt etme gücünü kaybetmesi ve tam ehliyetsiz durumuna düşmesiyle sona erecektir⁶⁰. 27

Vekâlet verenin vekile beslediği güven dikkate alınınca vekilin fiil ehliyetini kaybetmesinin vekâlet sözleşmesini sona erdirmesi normaldir. Vekilin kişiliği edim borcunun yerine getirilmesinde gerekli ise, imkânsızlık bile söz konusu olabilir. Buna karşılık vekâlet verenin fiil ehliyetini kaybetmesinin ilişkinin kendiliğinden sona ermesini gerektirmesinin gerekçesini bulmanın daha güç olduğu ifade edilmektedir⁶¹. Çoğu kere vekâlet verenin menfaati vekilin işlerini görmeye devam etmesini gerektirmektedir. 28

Doktrinde bir görüşe göre⁶², Kanun'daki bu hüküm maddi fiillere ilişkin vekâlet sözleşmesinden çok hukuki işlemlere ilişkin vekâlet göz önüne alınarak sevk edilmiştir. Zira bir hekimin, tedavi etmekte olduğu hastanın ehliyetini yitirmesiyle tedaviyi bırakmak zorunda kalmasının haklı bir gerekçesi ve mantığı olmadığı ifade edilmektedir⁶³. TBK m. 513/f. I'de "Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça" ifadesinin de yalnızca ölüme münhasır olduğunu, vekâlet verenin tam ehliyetsizliği halinde vekâlet sözleşmesinin son 29

60 **FELLMANN**, Art. 405 N. 30; **GÜMÜŞ**, Borçlar Özel C. 2, s. 390; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 200; **SARI**, s. 61; **YALÇINDURAN**, s. 102.

"Borçlar Kanunu'nun 397/I maddesi gereği medeni hakların kullanılması ehliyetinin yitirilmesiyle vekâlet sona erer. Kısıthya vasi atanmış olmakla aynı maddenin ikinci fıkrasının olaya uygulanması olanağı da kalmamıştır. Vasi atanmasıyla temsil yetkisi vasiye geçmiştir. Kısıtlının atadığı vekilin vekâletinin devam edebilmesi vasiden vekâlet almasıyla olasıdır. Vasiden vekâlet vermeyen yetkisiz vekil temyize yetkili olamaz. Bu nedenle ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 67. maddesi uyarınca temyiz dilekçesinin reddi gerekmiştir". Y.2HD., 5.3.1999 T., E.1999/120 K. 1999/1933; benzer yönde: Y.11HD., 19.1.2010 T., E.2008/8595 K. 2010/508(www.kazanci.com.tr); Y. 4 HD., 26.10.1970 T., 6788 E.7684 K. (**ÖZKAYA**, s. 657).

61 **SELİÇİ**, s. 84.

62 **GAUTSCHI**, Art. 405 N. 10a; **KAYIHAN/ÜNLÜTEPE**, s. 201.

63 **AKINCI**, s. 78.

bulmayacağıının önceden sözleşmeden anlaşılamayacağı gibi işin niteliğinden de çıkarılamayacağını, işin niteliği ne olursa olsun vekâlet verenin vekile talimat verme ve sona erdirmeye hakkını kullanamayacak duruma düşmesi halinde vekâlet sözleşmesinin sona ermesi gerektiğini belirtmektedir.

- 30 Diğer bir görüşe göre⁶⁴ ise, vekâlet verenin ya da vekilin ehliyetini kaybetmesi ile sözleşme veya işin niteliği gerektiriyorsa vekâlet sözleşmesi sona ermemelidir. Vekâlet verenin kanuni temsilcisi, talimat verme ve sözleşmeyi sona erdirmeye haklarını malvarlığına ilişkin işlemlerin söz konusu olduğu halde vekâlet verenin yerine kullanabilmektedir. TBK m. 513/f. 1’de “sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça” ibaresinin yalnız ölüm haline ilişkin olduğunu gösteren herhangi bir belirti de bulunmamaktadır.
- 31 Kanaatimizce vekâlet verenin ya da vekilin ehliyetsizliği halinde işin niteliği gerektiriyorsa veya taraflar aksini kararlaştırmamışsa vekâlet sözleşmesi sona ermemelidir. Ölüm halinde vekâlet sözleşmesinin bir önceki cümlede belirtilen durumlarda devam etmesi mümkünken ehliyetsizlik durumunda vekâlet sözleşmesinin sona ereceğini ileri sürmek için geçerli bir hukuki sebep bulmak güçtür. Vekâlet sözleşmesinin malvarlığını yakından ilgilendirdiği durumlarda, vekâlet verenin kanuni temsilcisinin sözleşmeyi devam ettirmesinde kanuni bir engel bulunmamaktadır.
- 32 Vekilin vekâlet verenin ehliyetsiz durumuna düştüğünü öğrenmesine rağmen, onun menfaatlerinin tehlikeye düşmemesi için geçici olarak işe devam yükümlülüğü vardır⁶⁵.
- 33 Vekâlet verenin sınırlı ehliyetli ya da sınırlı ehliyetsiz duruma düşmesi halinde vekâlet sözleşmesinin sona erip ermeyeceği konusunda TBK m. 513’de her hangi bir düzenleme bulunmamaktadır⁶⁶. Bu durumda vekâlet sözleşmesinin sona erip ermeyeceğinin genel hükümlere göre çözümlenmesi gereklidir⁶⁷. Vekâlet verenin sınırlı ehliyetsiz duruma düşmesi hali de

64 FELLMANN, Art. 405 N. 89; AKINCI, s. 78; YALÇINDURAN, s. 102-103; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 666; ZEVKLİLER/GÖKYAYLA, s. 628; FRICK, s. 122; SARI, s. 61; açıkça belirtmese de bu görüşte: AKİPEK, s. 248.

65 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 667.

66 BİLGE, s. 303; YALÇINDURAN, s. 103.

67 CANYÜREK, s. 186; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 1222.

kendisine bir kanuni temsilci tayin edileceğinden vekâleti kural olarak sona erdirecektir⁶⁸. Vekâlet verene kanuni müşavir tayin edilmesi durumunda da TMK m. 429'da sayılan işlemlere ilişkin vekâlet sözleşmesinin devamı kanuni müşavirin muvafakatine bağlı olacaktır⁶⁹. Sınırlı ehliyetsiz, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar bakımından yasal temsilcinin iznine bağlı olmadan bu hakları kullanabilmektedir. Bu durumda sınırlı ehliyetsiz kendi başına bir vekâlet sözleşmesi yapabilir ve örneğin bu hakların kullanılması ile ilgili dava açmak için bir avukat tutabilir⁷⁰.

Vekil, tam ehliyetsiz duruma düşerse kendi adına hukuki işlem yapamayacağından vekâlet sözleşmesi de sona erecektir⁷¹. Ancak vekilin kanuni temsilcisi için TBK m. 513/f. II uyarınca işe geçici olarak devam yükümlülüğü doğabilir. 34

Sınırlı ehliyetsiz durumuna düşen vekil, kendi adına vekâlet veren hesabına borç doğuran işlem yapmaz. Bu durumda, kural olarak vekâlet sözleşmesi sona ermelidir⁷². 35

Eğer birden fazla vekil iş görmeyi borçlanmışsa, bunlardan birinin ehliyetini kaybetmiş olması iş görme yükümlülüğünün devamını etkilemez. Ehliyetini kaybetmiş olan vekilin vekâlet sözleşmesinden kaynaklanan taleplerinin tahsil edilmesi ile yasal temsilcileri ilgilenecektir⁷³. 36

III. Vekâlet Sözleşmesinin Taraflardan Birinin İflası Yüzünden Sona Ermesi

TBK m. 513/f. I'de, ölüm ve ehliyetsizliğin yanında vekil ya da vekâlet verenin iflası da bir sona erme sebebi olarak düzenlenmiştir. Hükme göre söz- 37

68 YALÇINDURAN, s. 103; OSER/SCHONENBERGER, Art. 405 N. 6; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2 (2012), s. 193; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 667.

69 AKİPEK, s. 79; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 667; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 201.

70 FELLMANN, Art. 405 N. 36.

71 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 667.

72 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 668; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 201.

73 GAUTSCHİ, Art. 405 N. 10b.

leşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmıyorsa taraflardan birinin iflası vekâlet sözleşmesini sona erdirmektedir⁷⁴. Vekâlet sözleşmesinde de taraflar arasındaki ilişki karşılıklı güvene dayandığından; Kanun, iflasın açılmasıyla bu ilişkinin sarsılacağını kabul etmiştir⁷⁵. Sözleşmenin sona ermesi kanundan dolayı ve kendiliğinden olmaktadır⁷⁶. İflas sürecinin askıya alınması, TBK m. 513'e göre sona ermiş vekâlet sözleşmesini tekrar doğurmaz⁷⁷.

38 İflas, kişinin hak ve hukuki işlem ehliyetini ortadan kaldırmamaktadır. İflasın amacı iflas masasına giren mal ve hakların tasfiyesi sonucu elde edilecek paralarla alacaklıların tatmin edilmesi olduğundan, iflasın açılması ile birlikte müflisin masaya giren mal ve haklar üzerindeki tasarruf yetkisi sınırlanır⁷⁸. Müflis, mallar satıluncaya kadar bu malların maliki olduğu halde, onlar üzerinde tasarruf işlemi yapamamaktadır. Çünkü bu mallarla ilgili tasarruf yetkisi artık iflas masasına geçmiştir. Buradaki tasarruf işleminden anlaşılması gereken, iflas masasının mevcudunu azaltıcı nitelikteki işlemlerdir. Buna karşılık, müflisin borçlandırıcı işlemleri geçerlidir. Fakat bu borçlandırıcı işlemde doğan borcunu yerine getirmesi mümkün değildir⁷⁹.

39 Taraflardan birinin iflas etmesi halinde vekâlet sözleşmesinin devam edeceğinin sözleşmeyle kararlaştırılmasının mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Doktrinde bir görüş⁸⁰, taraflar vekâlet sözleşmesinin iflastan sonra da devam edeceğini kararlaştırmış olsa dahi, böyle bir anlaşmanın geçersiz olacağını ileri sürmektedir. Başka bir deyişle, TBK m. 513/f. I'de öngörülen, sözleşme

74 **GEHRER/GIGER**, Art. 405 N. 3; **ROBERT-TISSOT** Fabrice, Les effets du concordat sur les obligations, Zürich 2010, N. 1729.

75 **FELMANN**, Art. 405 N. 52; **OSER/SCHONENBERGER**, Art. 405 N. 7; **SARI**, s. 62; **YALÇINDURAN**, s. 104.

76 **TERCAN** Erdal, İflasın Sözleşmelere Etkisi Genel Olarak-Satım-Mülkiyeti Muhafaza- Eser-Kira-Hizmet-Kefalet-Vekâlet-Ömür Boyu Gelir ve Ölünceye Kadar Bakma-Adi Şirket ve JointVenture-Finansal Kiralama (Leasing), Ankara 1996, s. 269.

77 **CR CO I-WERRO**, Art. 405 N. 10.

78 **KUKO OR-WEBER**, Art. 405 N. 4; **TANDOĞAN**, Borçlar Özel C. II, s. 669.

79 **AKINCI**, s. 80.

80 **DALLEVES** Louis, Poursuite pour dettes et faillite les effets de la faillite sur les contrats, FJS 1003a, s. 17; **ROBERT-TISSOT**, N. 1731.

ile kararlaştırılmışsa vekilin iş görme borcunun ifasına devam edebileceği yoldaki istisna, burada geçerli değildir. Çünkü vekilin iş görme borcunu ifaya devam etmesi, vekâlet verenin iflas masasına giren mal varlığı değerlerini olumsuz yönde etkileyebilir⁸¹. Buna karşılık doktrinde bizim de katıldığımız diğer bir görüş⁸², taraflardan birinin iflas etmesi halinde vekâlet sözleşmesinin devam edeceğinin sözleşme ile kararlaştırılmasının mümkün olduğunu belirtmektedir.

Taraflardan birinin iflası halinde sözleşmenin sona ermeyeceğinin kararlaştırılması durumunda, iflas edenin yerini iflas idaresi alacaktır⁸³. İflas idaresi sona erdirme hakkını kullanarak sözleşme ilişkisine son verebilecek veya menfaat görüyorsa sözleşmeden doğan borcun ifa edilmesine karar verecektir⁸⁴. Eğer iflas idaresi, borcun ifa edilmesine karar verirse, karşı taraf kendini adi alacaklıdan daha iyi bir konumda bulacaktır; çünkü talepleri masanın borcu haline gelecektir. Bu talepler, takip giderleri kapsamına girdiğinden eksiksiz olarak ifa edilmelidir⁸⁵. 40

Vekâlet veren ile vekil arasında bir hukuki işlemin yapılmasını konu edinen vekâlet sözleşmesi, vekâlet verenin iflası ile birlikte kendiliğinden sona erer⁸⁶. Çünkü vekâlet verenin kendi başına yapamayacağı hukuki bir işlemi vekil aracılığı ile yapması da mümkün değildir. Gider ve ücretin söz konusu olduğu vekâlet sözleşmelerinde, bu alacakları elde edememek tehlikesiyle 41

81 AKINCI, s. 82.

82 GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2 (2012), s. 193; YAVUZ/ACAR/ÖZEN, s. 668; GEHRER/GIGER, Art. 405 N. 3.

83 OSER/SCHONENBERGER, Art. 405 N. 8; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 671.

84 YALÇINDURAN, s. 104; MULLER, N. 2093; BUHLER, Art. 405 N. 6.

85 İflas masası, sözleşmenin ifasına devam edip etmemeye yalnızca karşı tarafın değil tüm alacaklıların çıkarları göz önüne alarak karar verecektir. JEANDIN Nicolas, Les effets de la faillite sur le contrat de durée, in le contrat dans tous ses états sous la direction de François Bellanger-François Chaix-Christine Chappuis- Anne Héritier Lachat, Geneve 2004, s. 75.

86 AKINCI, s. 82; BSK OR I-WEBER, Art. 405 N. 4; AKİPEK, s. 248-249; TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 671; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 202; UZUN KAZMACI/ŞENOL, s. 174.

karşılaşan vekil, vekâlet sözleşmesinin iflas ile sona erdiğini ileri sürebilir ve vekâlet veren bunun aksini ispat etmekle yükümlü olur⁸⁷.

42 İflasın açılmasına kadar sözleşmeden doğan karşılıklı haklar, iflas masasına dâhil olur⁸⁸. Vekil, iflas anına kadar vekâlet veren adına aldığı şeyleri takas veya hapis hakkı saklı kalmak üzere iflas masasına vermek zorundadır. Vekil, iflas açılıncaya kadar doğmuş olan karşı hak ve alacakları için iflas eden vekâlet verenin kendisinden para alacağı var ise takas, para dışındaki şeyler ve kıymetli evrak için de hapis hakkını masaya karşı ileri sürebilir⁸⁹.

43 İflas eden vekâlet verenin vekilden olan alacakları kural olarak masanın aktifine dâhil olur. Aynı şekilde vekilin alacakları da masanın pasifine dâhil olur ve iflas alacağı olarak ödenir. Yoksa aynen ifaya karar verilmediği sürece vekilin alacakları, masa borcu haline gelmez. Ancak vekil bu alacakları için takas veya hapis hakkını masaya karşı ileri sürebilir⁹⁰.

44 Doktrinde bir görüşe göre,⁹¹ TBK m. 513/f. II'de yer alan vekilin göreve devam yükümlülüğünden hareketle, vekâlet verenin menfaatlerinin tehlikeye düşmesi söz konusu ise, vekil veya iflas idaresinin işleri bizzat görebilecek duruma gelinceye kadar vekilin işe devamla yükümlü olduğu savunulmaktadır. Bu görüşe göre, eğer vekâlet veren hileli yollarla iflas etmiş ve bu duruma vekâlet verenin kendi davranışı yol açmışsa, vekil bu durumu ileri sürerek vekâlet sözleşmesinden doğan iş görme borcunu ifa etmekten kaçınabilir. Doğru olan diğer bir görüşe göre⁹² ise, TBK m. 513/f. II hükmünün vekâlet verenin iflası halinde uygulanması doğru değildir. Vekilin bu hükme dayanılarak alacaklılar toplantısı tarafından atanan memur işe başlayıncaya kadar görevine devam etmeye mecbur tutulamayacağı, vekâlet veren iflas ettiğinden dolayı vekilin ücret ya da gider alacağını alamama tehlikesinin her zaman mevcut olduğunu ileri sürülmektedir. Ancak, iflas idaresi ile vekil arasında

87 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 202.

88 DALLEVES, s. 17.

89 TERCAN, s. 271.

90 TERCAN, s. 272.

91 TERCAN, s. 270-271.

92 AKINCI, s. 83; SARI, s. 63; MULLER, N. 2093.

yeni bir vekâlet sözleşmesinin yapılması mümkündür⁹³.

Vekâlet verenin iflası halinde, iflas idaresinin vekâlet veren yararına görülen işin devamında menfaat görenek, buna devam edilmesi yönünde karar almasının vekil yönünden bir bağlayıcılığı söz konusu değildir⁹⁴. Ancak iflas idaresi ile vekil arasında yeni bir sözleşmenin yapılması mümkündür⁹⁵. Bu durumda vekâlet verenin yerine iflas idaresi geçer ve vekil vekâlet verenin değil iflas idaresinin vekili olur. Bu andan itibaren vekil borçlarını vekâlet verene değil iflas idaresine ifa etmek zorundadır⁹⁶. Alacaklarını da yine iflas idaresinden talep edebilir⁹⁷.

İflas idaresi sözleşmeyi devam ettirmez ise, bu davranışı vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesi anlamına gelir⁹⁸. Vekil, hem TBK m. 510'dan kaynaklanan alacaklarını hem de uygun olmayan zamanda vekâlet sözleşmesinin sona erdirilmesinden uğradığı zararlarını masaya karşı ileri sürebilir⁹⁹.

İflas kalksa bile, iflas yüzünden sona eren vekâlet sözleşmesi kendiliğinden canlanmamaktadır. Tarafların, isterlerse yeni bir vekâlet sözleşmesi yapmaları mümkündür¹⁰⁰.

İflas, vekili kendi malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf etmekten yoksun bırakmaktadır. İş görme borcunun ifası, vekilin mali olarak edimi yerine getirmesi ile alakalı olmadıkça, iflas vekâlet sözleşmesini geçersiz kılmamaktadır. Maddi bir eylemi konu edinen vekâlet sözleşmeleri söz konusu olduğunda iflas, vekilin üstlendiği yükümlülüklerini ifa etmemesini etkilememektedir¹⁰¹. Örneğin hekim, iflas etmesine rağmen, hastayı tedavi etmeye devam edebi-

93 AKINCI, s. 131.

94 DALLEVES, s. 18.

95 SARI, s. 63.

96 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 670.

97 AKINCI, s. 83.

98 DALLEVES, s. 18.

99 DALLEVES, s. 18; FELLMANN, Art. 405 N. 103.

100 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 671.

101 FELLMANN, Art. 405 N. 103; DALLEVES, s. 16; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 203.

lir¹⁰². Doktrinde savunulduğu üzere, vekâlet verenin haklı sebeple vekâlet sözleşmesini sona erdirmeye imkân olmakla birlikte¹⁰³, nadiren bu yola başvurmaya söz konusu olacaktır¹⁰⁴.

49 Vekilin iflası halinde iflas idaresi vekâlet sözleşmesinin ifa edilip edilmeyeceğine karar verecektir. Eğer vekâlet ücretinin tamamını alacaksa vekâlet sözleşmesini devam ettirir, ücret ödenmeyecekse vekilin iflasına karar verilir. Vekâlet veren, vekile olan borçlarını masaya ödeyerek veya tevdi yerine karşılığını yatırarak vekilin kendi adına onun hesabına kazandığı alacakların kanuni devir yoluyla kendisine geçmesini sağlayabilir¹⁰⁵. Vekâlet verenin vekilin kendi adına vekâlet verenin hesabına iktisap ettiği taşınır mallar ve kıymetli evrak için ayırma hakkını kullanması da mümkündür¹⁰⁶. Eğer üçüncü kişi parayı ödemişse, vekâlet veren para alacağına ilişkin talebini adi bir alacak olarak iflas masasına yazdıracaktır¹⁰⁷.

50 Vekilin iflası halinde iflas idaresinin sözleşmeyi devam ettirmesi, ancak vekâlet sözleşmesinin vekilin iş görme borcunun şahsen ifa etmesi koşuluyla akdedilmemişse mümkündür. Eğer iflas idaresi, sözleşmenin devam etmesine karar vermişse, vekâlet veren, vekâlet sözleşmesini hemen sona erdirebilir. Çünkü vekilin iflası vekâletin sona erdirilmesi bakımından haklı bir sebep teşkil etmektedir. İflas idaresi, sözleşmenin devamına karar vermezse bu vekâletin sona erdirilmesi anlamına gelir¹⁰⁸.

---

102 FELLMANN, Art. 405 N. 104.

103 GAUTSCHI, Art. 405 N. 15.

104 FELLMANN, Art. 405 N. 105.

105 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 674.

106 TANDOĞAN, Borçlar Özel C. II, s. 674; DALLEVES, s. 17.

107 DALLEVES, s. 17.

108 DALLEVES, s. 18.

II. Hükümleri

MADDE 514 – Vekilin sözleşmenin sona erdiğini öğrenmeden önce yaptığı işlerden, vekâlet veren ya da mirasçıları sözleşme devam ediyormuş gibi sorumludur.

eBK 398 – (II - Hitamun Hükümleri)

Vekilin vekaletinin nihayet bulduğuna ittila peyda eylemeden evvel yaptığı işlerden müvekkil veya mirasçıları, vekalet baki imiş gibi mesuldür.

OR 406 – (II. Wirkung des Erlöschens)

Aus den Geschäften, die der Beauftragte führt, bevor er von dem Erlöschen des Auftrages Kenntnis erhalten hat, wird der Auftraggeber oder dessen Erbe verpflichtet, wie wenn der Auftrag noch bestanden hätte.

CO 406 – (II. Effets de l'extinction du mandat)

Le mandant ou ses héritiers sont tenus, comme si le mandat eût encore existé, des opérations que le mandataire a faites avant d'avoir connaissance de l'extinction du mandat.

Gerekeçe:

Madde 514- 818 sayılı Borçlar Kanununun 398 inci maddesini karşılamaktadır.

Tasarının tek fıkradan oluşan 514 üncü maddesinde, vekâlet sözleşmesinin sona ermesinin hükümleri düzenlenmektedir.

818 sayılı Borçlar Kanununun 398 inci maddesinin kenar başlığında kullanılan “II. Hitamun hükümleri” şeklindeki ibare, Tasarıda “II. Hükümleri” şeklinde değiştirilmiştir.

Metinde yapılan arılaştırma dışında, maddede 818 sayılı Borçlar Kanununa göre bir hüküm değişikliği yoktur.

ÖZEL KAYNAKÇA:

UZUN KAZMACI, Özge/ŞENOL, Nilay, Vekâlet Sözleşmeleri Kısa Şerhi, İstanbul 2017, s. 162-191.

- 1 Bu hükme göre, vekâlet veren veya mirasçıları, vekilin vekâlet sözleşmesinin sona erdiğini bilmeksizin gördüğü işlerden, vekâlet sözleşmesi hüküm ve sonuç doğuruyormuş gibi sorumlu olacaktır¹. Hükümün farklı yöndeki lafzına rağmen, yalnızca vekâlet verenin borçları için değil vekilin borçları için de TBK m. 514'ün uygulama alanı bulacağı ifade edilmektedir². Dolayısıyla vekil de vekâlet sözleşmesinin sona erdiğine ilişkin bilgi sahibi oluncaya kadar iş görme borcunu ifaya devam etmekle yükümlüdür.
- 2 TBK m. 514 hükmünün tüm vekâlet sözleşmesi sona erme halleri için uygulama alanı bulup bulmayacağı tartışmalıdır. Doktrinde yer alan bir görüşe göre³, TBK m. 514'ün kenar başlığı hem sona erdirmeyi hem de vekâlet sözleşmesini sona erdiren diğer sona erme hükümlerini de kapsayacak tarzda kaleme alınmasına karşın, bu hüküm yalnızca vekâlet sözleşmesinin TBK m. 513'te yer alan sebeplere dayalı olarak sona erdiği hallerde uygulanmalıdır. Vekâlet sözleşmesinin TBK m. 512'ye dayalı olarak sona erdirilmesi halinde sona ermenin ne zaman hükümlerini doğuracağı genel hükümlere göre belirlenmelidir⁴. Vekâlet sözleşmesinin vekâlet veren tarafından sona erdirildiği hallerde, sona erdirmeyi içeren beyanın vekile ulaşmasından sonra vekili korumak yolundaki düşüncenin kabul edilebilmesi mümkün değildir. Bununla birlikte TBK m. 514 "vekilin sözleşmenin sona erdiğini öğrenmeden önce yaptığı işlerden vekâlet veren ya da mirasçıları sözleşme devam ediyormuş gibi sorumludur" hükmü sona erdirme bildiriminin ne zamandan itibaren sonuç doğuracağı hususunda tereddüte sebep verebilir. İlgili hüküm, yalnızca üçüncü kişileri koruyucu bir düzenleme olup, bozucu yenilik doğurucu bir hak niteliğinde olan sona erdirme beyanının hüküm doğurması muhatabın bu

---

1 FELLMANN, Art. 406 N. 6; UZUN KAZMACI/ŞENOL, s. 183.

2 GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2, s. 393; MULLER, N. 2100; OSER/SCHONENBERGER, Art. 406 N. 1; BSK OR I-WEBER, Art. 406 N. 1; GÜMÜŞ, Borçlar Özel C. 2 (2012), s. 195; KUKO OR-WEBER, Art. 406 N. 1; GEHRER/GIGER, Art. 406 N. 4.

3 CR CO I-WERRO, Art. 406 N. 1; TERCIER/FAVRE, N. 5332; MULLER, N. 2100; ERDEM, s. 950; TERCIER, s. 383-384; FELLMANN, Art. 406 N. 6; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 177.

4 FELLMANN, Art. 406 N. 6.

sona erdirmeyi öğrenmiş olmasına bağlı değildir⁵. Doktrinde yer alan diğer bir görüşe göre⁶, sona erdirme beyanının hazır olmayan bir kimseye yapılması halinde, bunun sonuçlarının öğrenme ile doğacağı kabul edilmektedir. Bu vekilin vekâletin sona erdiğini öğrenmesinden itibaren yaptığı işlemlerle vekâlet verenin bağlı olacağına ilişkin TBK m. 514'ün doğal bir sonucudur⁷. Bu durumda TBK m. 514 hükmü tüm vekâlet sözleşmesine özgü sona erme halleri için uygulanmalıdır.

TBK m. 514 hükmü, vekâlet sözleşmesinin sona ermesinden sonra iyi niyetli vekilin işlemleri ile vekâlet vereni bağlama yönünde düzenleme yaparak, vekâlet vereni vekilin giderlerini ödeme ve onu sözleşme ile girdiği yükümlülüklerden kurtarma, iş görme borcundan dolayı uğradığı zararın tazmini ve gerektiğinde ücretini verme hususunda borç yükümlülük altına sokmayı amaçlamaktadır. Diğer taraftan Kanun açıkça ifade etmese de, sona ermiş bir vekâletin iyi niyetle vekil tarafından ifası TBK m. 505-509 hükümlerine uygun olarak yapılmalıdır. Böylece vekil tarafından vekâlet sözleşmesinin sona ermesinden sonra iyi niyetle iktisap edilen haklar ve mallar halefiyet yoluyla vekâlet verene geçer ve vekilin iflası halinde vekâlet veren tarafından TBK m. 509 hükmüne göre talep edilebilir⁸.

TBK m. 514 hükmü, yalnız vekâlet sözleşmesi tarafları arasında bir sona erme sebebi olarak hükümlerini doğurmaktadır; vekâlet sözleşmesine bağlanan temsil yetkisinin sona ermesine TBK m. 40 vd. düzenlenen temsil yetkisine ilişkin hükümler uygulanmaktadır⁹.

Vekâlet sözleşmesi, vekâlet veren veya vekilin ölümü, ehliyetini kaybetmesi, iflas etmesi nedeniyle sona erdiğinde vekilin iş görme borcu da sona

5 ERDEM, s. 950.

6 SARI, s. 86; SEÇER, s. 930; UZUN KAZMACI/ŞENOL, s. 183; BSK OR I-WEBER, Art. 404 N. 7; GEHRER/GİGER, Art. 406 N. 1; OSER/SCHONENBERGER, Art. 406 N. 2; FUNK, s. 251; tam olarak belirtilmese de bu yönde: ZEVKLİLER/ERTAŞ/HAVUTÇU/AYDOĞDU/CUMALIOĞLU, s. 629.

7 GÖKYAYLA, s. 54.

8 CR CO I-WERRO, Art. 406 N. 2.

9 FELLMANN, Art. 406 N. 7; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 178.

ermektedir. TBK m. 513/f. II'de yer alan şartlar olmaksızın vekilin iş görme borcuna devam etmesi, vekâletsiz iş görme sonucunu doğurur. Vekilin sözleşmede kararlaştırıldığı şekliyle karşılık talebinde bulunması bundan sonra mümkün değildir¹⁰; vekâlet veren, tüm giderleri ve uğranılan zararları vekâletsiz iş görme hükümlerine göre tazmin edecektir¹¹.

- 6 Vekilin vekâlet sözleşmesi son bulmadan yaptığı işlemlerden vekâlet veren ve mirasçılarının sorumlu olması için vekilin iyi niyetle hareket etmesi şarttır¹². Vekil, esas olarak vekâlet verenin çıkarına çalıştığından son bulma nedenini zamanında öğrenmemesinden ortaya çıkan riski vekâlet verenin taşıması hakkaniyete daha uygun düşmektedir¹³. Vekilin iyi niyeti hakkında TMK m. 3 hükmü uygulama alanı bulur. Vekilin kötü niyetli olduğunu iddia eden vekâlet veren bunu ispatla yükümlüdür¹⁴. Vekilin sona ermeyi bilmemesine rağmen, işlem yapmış olduğu üçüncü kişinin sona ermeyi bilmesi veya bilmesinin gerekmesi halinde de yapılan işlem vekâlet vereni icazet vermedikçe bağlamamaktadır¹⁵.
- 7 Vekâlet veren, mirasçıları ya da vekâlet verenin kanuni temsilcisi, vekâlet sözleşmesinin sona erdiğini vekile bildirirlerse, vekilin iyi niyeti korunmamaktadır. Vekâlet sözleşmesinin sona erdiğini bilen veya bilmesi gereken vekil, iş görme borcunu ifaya devam ederse, yapmış olduğu avans ve giderlerin ödenmesini veya üstlenmiş olduğu borçlardan kurtarılmasını talep edemez¹⁶. Sona ermeyi öğrenen vekilin, yapmış olduğu işlemler vekâlet veren veya mirasçılarını bağlamamakta, bu hususta vekâletsiz iş görme hükümleri uygulama alanı bulmaktadır¹⁷.

---

10 UZUN KAZMACI/ŞENOL, s. 190.

11 FELLMANN, Art. 406 N. 12.

12 ZEBULİDİS, s. 291; VELİDEDEOĞLU/ÖZDEMİR, s. 618.

13 BECKER, Art. 406 N. 1; FELLMANN, Art. 406 N. 19.

14 BECKER, Art. 406 N. 2; KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 177.

15 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 177.

16 FELLMANN, Art. 406 N. 6; SEÇER, s. 932; CR CO I-WERRO, Art. 406 N. 2.

17 KAYIHAN/ÜNLÜTEPE, s. 177.

Vekâlet sözleşmesinin sona erdiğini bilmeyen vekil, üstlenmiş olduğu iş görme borcunun ifasını devam ettirebilir ama bu borcu ifa ile yükümlü değildir. TBK m. 513/f. II'nin şartları olmadıkça, vekâlet veren veya mirasçuları vekâlet sözleşmesinin sona ermesinden sonra vekilden iş görme borcunun ifasına devam etmesini talep edemezler¹⁸.

---

18 FELLMANN, Art. 406 N. 21; SEÇER, s. 932.

